Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Klejtrup Lokalhistoriske Forening



2023

Indholdsfortegnelse

Bestyrelsens beretning ..... side 3
Nekrolog – Villy Jensen ..... side 6
I Læ ved Lyngbakkernes Fod ..... side 7
Klejtrup fra oldtid til nutid ..... side 26
Klejtrup Skole fylder 280 år ..... side 27
En hyldest til sognefoged Carl Bertelsen ..... side 29
Dans som kulturformidler ..... side 31
Det stod der i avisen ..... side 34
Radio og TV ..... side 40
Maler Nielsens hus eksisterer ikke længere ..... side 42
Læge Knud Repholtz ..... side 43
Doktorens "fridag" ..... side 45
Søren Poulsen – skaberen af Verdenskortet – 135 år siden han blev født .... side 46
Lokalhistorisk Forening er på Facebook ..... side 51
Året der gik ..... side 52
Praktiske oplysninger ..... side 55



Forsidebillede: Viborgvej op gennem krattet (Anemoneskoven)
Bagsidebilleder: Søparken, Søren Poulsens hus, Træsko-Stines hus

Redaktører: Birthe Ømark og Ragna Kolind
Levering af materiale til årshæftet: Villy Jensen, Birthe Ømark og Ragna Kolind
Trykning: Hobro Lyntryk
ISSN: 978-87-974240-1-8

Copyright: Klejtrup Lokalhistoriske Forening

Bestyrelsens beretning

Året, hvor coronaen slap sit voldsomme tag i det meste af Verden, blev også året, hvor vi i lokalhistorisk forening i Klejtrup prøvede at finde vore egne ben igen. Langsomt men sikkert er dagligdagen i - hvert fald på arkivet – tilbage i vante gænger.

Lidt sværere har det været på foreningsniveau. Der var historisk lav deltagelse i vores generalforsamling i april 2022, og vi besluttede også at undlade den årlige udflugt for vore medlemmer.
Grundene kan være mange til, at det er svært at komme i gang igen som forening. Det er ikke noget, som kun er vores udfordring – det er en udfordring, som alle foreninger har stået i her ovenpå epidemien.

At vi valgte at skippe udflugten skyldtes, at der i 2022 var en overflod af arrangementer, da ALT og ALLE skulle indhente det forsømte – udsatte arrangementer, trangen til at komme ud at opleve osv. Så vi besluttede, at vi venter med vores tur til 2023.



Onsdagsholdet i et koncentreret øjeblik

Andre ting har dog kørt meget tilfredsstillende. Vores kurser i gotisk og slægtsforskningskurserne er gennemført – mht. slægtsforskning endog med fuldstændig fyldte hold både tirsdag og onsdag.

I stedet koncentrerede vi os om at få udgivet en bog. "Klejtrup fra oldtid til nutid" var noget af et projekt, som Birthe Ømark og jeg gav os i kast med i forbindelse med Klejtrups 800 års jubilæum. Mange af vore medlemmer, men også andre har været til stor hjælp, og vi har hele vejen rundt mødt stor velvillighed mht. at besvare vore spørgsmål. Jer skylder vi en stor tak.
Det økonomiske grundlag for, at projektet overhovedet kunne realiseres, sørgede Sparekassen Danmark Fonden Hobro for.



Der var travlhed ved "salgsboden" – mange bøger blev langet over disken



Flere besøgende benyttede også lejligheden til at kigge på arkivalier

Også bestyrelsen har været på banen i processen, men mest i slutningen. Bogen skulle jo sendes på gaden på behørig vis, og vores bogreception i november trak virkelig folk af huse. Der var stort fremmøde, og der blev solgt rigtig mange bøger.

Vi har i skrivende stund solgt omkring 320 bøger. Det må betegnes som en succes – også økonomisk for foreningen har det givet os lidt penge på kistebunden, så vi har råd til de opgraderinger, som vi f.eks. har brug for på det teknologiske område. Det er blevet til en ny stor printer, en pc og en bog-scanner

Arkivet har været begunstiget med rigtig mange frivillige hjælpere – noget vi er utrolig glade for, men også lidt stolte af. Vi er rigtig godt hjulpet, og det er klart deres fortjeneste, at der er orden i tingene på arkivet. Det gør, at vi kan fremvise et virkelig velfungerende arkiv – vi ved, hvor tingene kan findes. Men det kræver også, at det nødvendige it-udstyr er til rådighed. Ellers kommer aldrig så mange hjælpere ikke langt i vores teknologiske verden.



Her er tirsdagsholdet – nogle af vore mange frivillige

Vi håber, at alle frivillige er bevidste om deres betydning for foreningen og arkivet, ellers skal der her endnu engang sendes både roser og stor tak i deres retning.

Året plejer at sluttes af med en julekomsammen, men også den valgte vi at se bort fra i 2022. Vi havde i stedet vores bogreception, hvor mange af vore medlemmer mødte op i løbet af eftermiddagen. Men vi vender stærkt tilbage i 2023

Den sidste større opgave i det forgangne år var julekalenderen på Facebook. Siden følges af over 1300 brugere, og siden er virkelig blevet et stort aktiv for foreningen og arkivet. Det skaffer os medlemmer, og vi har en unik mulighed for at opfylde vores mål i foreningen – nemlig at arbejde for udbredelse af Klejtrup sogns historie.
Der er selvfølgelig mange af vore medlemmer, som ikke er på Facebook, og det har vi nu taget konsekvensen af. Hele julekalenderens indhold, tekst og billeder ligger på vores hjemmeside www.klejtrup-lokal.dk . Den kan også købes i printet udgave på arkivet, hvis nogle kunne have lyst til det.

Tak for alle besøg, alle afleveringer og alle henvendelser til arkivet. Vi er glade for, at vi kan være med til hjælp for så mange, når der søges viden og dette og hint.
Tak for året 2022.

På bestyrelsens vegne
Ragna Kolind

Nekrolog

Af Ragna Kolind

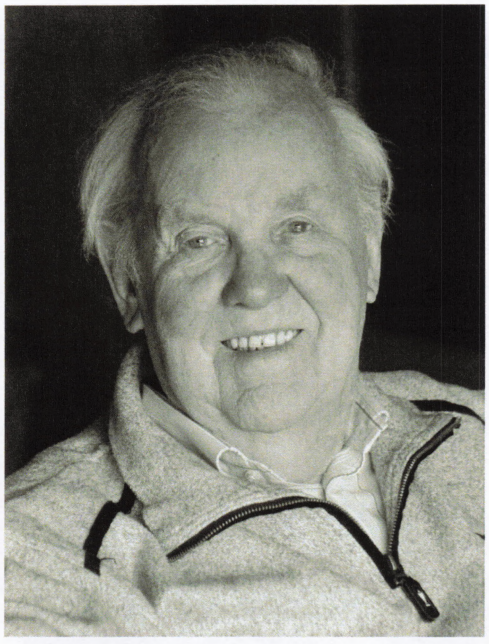

Stifteren af Klejtrup Lokalhistoriske Forening Villy Jensen, Viborg døde ved udgangen af 2022 i en alder af 94 år.

Villy var født og opvokset på Klejtrup Afholdshotel – det sted, der senere fik navnet Søkroen. Familien flyttede til Viborg, men Villy forblev en "Klejtrup-dreng" resten af livet. Hans kærlighed til området var stor, og hans historiske interesse ligeså.
Da han i sidste halvdel af 1970'erne blev valgt ind i et udvalg under Møldrup Kommune, der skulle få samlet op på det lokalhistoriske materiale, fik han ideen til at stifte Klejtrup Lokalhistoriske Forening.
Og sådan blev det. I oktober 1978 havde foreningen stiftende generalforsamling, og Villy blev – meget naturligt – valgt til foreningens første formand.

Hans iver og entusiasme var enorm. Villy havde sit arbejde som kaptajn ved Karup Kaserne, men fritiden – ja, den gik langt hen ad vejen med lokalhistorisk arbejde. Han formåede at få samlet et gedigent arkivmateriale op, han fik sat gang i udklip fra aviser, og han skaffede billeder fra nær og fjern af tidligere Klejtrup-borgere.
Dertil kom hans store skrivelyst. I 1984 udkom det første årshæfte, og der er siden udkommet et nyt af slagsen igennem alle årene.
I disse årshæfter beskrev Villy livets gang i Klejtrup, foreningernes virkeområde, forretningslivets historie, skolen, lægen, mejeriet – ja, jeg kunne blive ved.
Det blev til et stort arkivmateriale, som vi i dag nyder godt af – alle sammen.

Men Villy var også forudseende mht. interviews af markante Klejtrup-borgere. For han nøjedes ikke bare med at skrive det hele ned. Nej, han optog på kassettebånd, og vi har stadig de mange bånd, hvor vi kan høre smeden, købmanden osv. fortælle om sit liv. Sjovt at høre stemmerne – det er noget af det svære at huske, når folk er væk.
Så det er ikke bare et unikt materiale – det har også givet hans efterfølgere på arkivet ideen til at lave videointerviews med folk fra Klejtrup sogn.

Vi har meget at takke Villy for – uden ham er det tvivlsomt, om der har været en lokalhistorisk forening i Klejtrup.

Villy gik i 1997 ud af bestyrelsen. Selv i en lille forening af vores størrelse kan der komme splid og uoverensstemmelser. Det er trist, når det sker, men desværre ikke noget ualmindeligt.
Det mindskede dog ikke Villys interesse for Klejtrup, og det var da også her, han valgte at tilbringe sin sidste tid.
Villy døde på friplejehjemmet Blåbærhaven i Klejtrup den 30. december 2022. Æret være hans minde.



I anledningen af Villy Jensens dødsfald vil vi i år dedikere årshæftet til ham. Det betyder, at hæftet i år fortrinsvist vil være eksempler på Villys mange lokalhistoriske artikler.

I læ ved Lyngbakkernes Fod

Drengeminder fra Klejtrup omkring 30'erne og 40'erne

Af Villy Jensen

Stoffet i disse erindringer har jeg nedfældet i forbindelse med mors 75 års fødselsdag i 1969. Det var da indtalt på bånd.
Jeg har ikke korrigeret det oprindelige stof nu (1978), men gjort visse tilføjelser, hvor jeg har fundet inspiration dertil.

Efter at jeg i de senere år er begyndt at beskæftige mig en del med lokalhistorie og har haft den glæde, at man har bedt mig indtræde i arkivudvalget under Møldrup Kommune som repræsentant for Klejtrup området, har jeg følt det naturligt at få dette materiale sat på print.
Ved de møder, jeg har holdt i Klejtrup i årets løb, har jeg forsøgt at animere til, at man delagtiggør andre i de erindringer, man har fra fortiden. Jeg har henledt opmærksomheden på, at historien ikke skabes af få, men af enhver i vort samfund.

Ud fra ovenstående skal dette ses, uden at det skal udgive sig for andet, end hvad der kan komme ud af at se tilbage på en opvækst i et hjem og en familie, som vist kan kaldes typisk for tiden.

I første omgang har dette naturligvis interesse for min nærmeste familie, men jeg håber at nogle, ved at studere det eksemplar jeg påtænker at henlægge i det kommende lokalhistoriske arkiv i Klejtrup, kan få lyst til selv at gribe pennen.

Til mor

Jeg vil rejse en tur tilbage i fortiden. En tur så lang, som mine år tillader, en tur, hvor vi møder tider, som ikke mere er, og mennesker, som længst er borte, men genopleve minder, som altid kan hentes frem, når nogle finder lyst og glæde ved at dyrke dem.

Jeg kører nordpå ud af Viborg, og ved købmanden i Bjerregrav drejer jeg af mod Klejtrup. Vejen sniger sig kroget gennem Hvolris bakker. Ja, vi er jo noget bedre agende end tilforn. – Jeg tænker på, når rutebilen under krigen – oftest med stort overlæs – kravlede op ad bakken. Det kunne hænde, at

rutebilchauffør Jacobsen måtte holde ind til siden, mens han fyldte lidt mere bøgetræ på gasgeneratoren. Op kom vi, selvom det somme tider var med en hastighed, så man ikke ville blive meget forpustet af at følge med til fods. Vi nåede til Hvolris Kro, hvor der jo ikke var kro, men Therkildsens købmandsforretning og vist også kontor for Hersom-Bjerregrav Sparekasse. Jeg fortsætter gennem Troestrup, kører snart gennem "Poulsdål", hvor bedstemor troede, at der ved nattetide færdedes hovedløse heste eller andre former for tøjeri.



Måske er Villy kommet forbi dette syn, da han kørte ad Herredsvejen ved "Poulsdål" (marken her ligger på hjørnet af Herredsvejen/Overhærupvej)

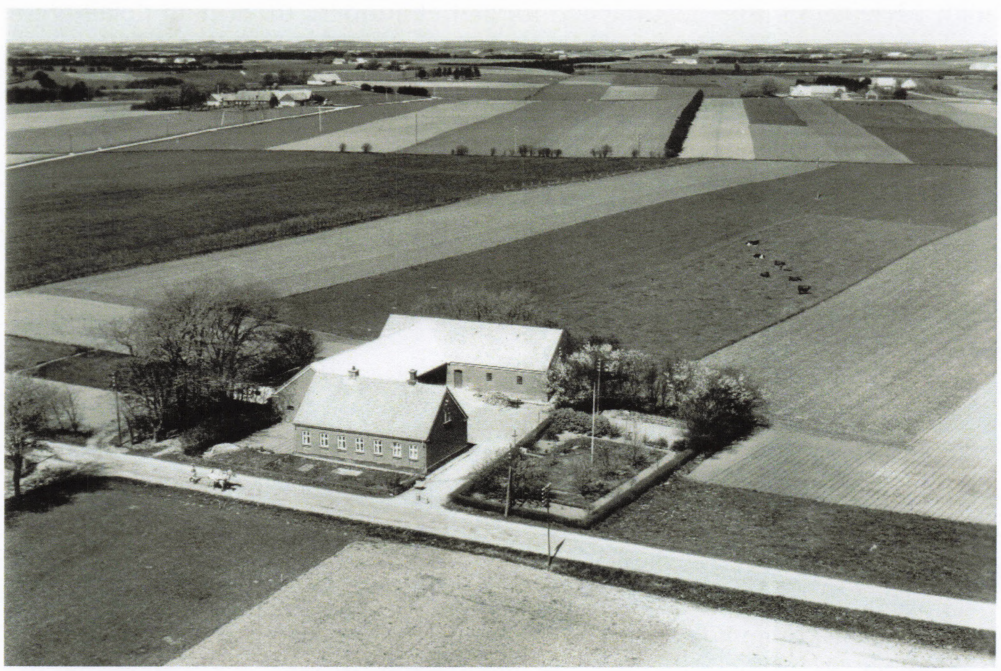

Jeg kører langsomt forbi ejendommen, hvor bedstemor og bedstefar levede deres sidste år.

Villys bedsteforældre boede på ejendommen på Herredsvejen 197



Viborgvej set oppe fra krattet og ned mod Klejtrup by. Kirken skimtes i baggrunden.

Om få minutter kører jeg ned gennem Krathulen. Straks vælder minderne frem. Gudskelov, for det er jo meningen med min ekspedition. – Jeg tænker på, at her til toppen af bakken har far gået sine seneftermiddagsture hundreder af gange. Det var vist mest om vinteren. Om sommeren var det oftest turen til skovvejen, der drog ham. Pludselig forstår jeg ikke, at jeg aldrig var med på disse ture – vist enkelte gange kratturen. Jeg har nok ikke dengang været interesseret, og måske gik far også helst alene.



Martha Kolby var en smuk kvinde – men skrap

Jeg er tilbage – som en udenlandsfarer vender jeg hjem – kritisk, ja og venter vel, at alt ser ud som i min barndom; venter at møde de samme kendte ansigter, og i mine ører høre efterklangen af bjælderne fra mælkekuskenes heste og spor i sneen ved posthuset, der viser, at herfra er den kørende post kl. 17.15 afgået til Hobro. Det kan hænde, han ikke var helt præcis. Måske har hans kolleger, Anton Jordemor, Ankerposten og Kræn Smed drukket et par kopper kaffe for meget på turen, som har sinket deres hjemkomst – men sikkert er det, de har været uvidende om, at det ikke har været til måde, hverken for den kørende post eller brevsamlersken Martha Koldby.

Posten er afgået, jeg ser spor i sneen, der viser, at store stærke jyske Hans og ligeså store belgier Fritz ved skrab i sneen har vist deres utålmodighed mod at få kanen bragt hjem til Hobro. De venter på kuskens knald med pisken, der var kontant som startskuddet på en cykelbane.

15-20 hujende unger med kælke, som skulle spændes bag efter kanen, modtager instrukser fra kusken, vognmand Alfred Hansen – eller er det sønnen Henry – det er næsten ikke til at se, hvem der skjuler sig i den tæt tillukkede frakke. Med hueklapper ned for ørerne er manden godt garderet for vinterstormen, der har lagt sneen i store driver. Ikke mindst ved Trinderup krat og i Væggedal er driverne så store, så det i de tidligere morgentimer har været nødvendigt for Jens Fisker at bede vognmanden spænde hestene for kanen.



"Dengang der var sne" – Herdis Holm (mejeribestyrerens datter) står her på pladsen foran mejeriet med købmand Skjøttgaard forretning i baggrunden



Klejtrup var ofte dækket af sne i 1940'erne og 50'erne

Nu stiger spændingen, de sidste børn må se at finde en plads før afgang. "Nej ham den lille der må ikke være forrest, han kan ikke holde alle de efterfølgende, byt plads med den store der, ja – "
Nu sker det – nu går døren op – på trappen står Jens Fisker – den tykke post kaldes han til daglig – han står der i al sin vælde, en kraftkarl, en høvding skuer ud over sceneriet.

Han ser bøs ud – men alle børnene ved, at der bag hans tykke vinterpåklædning banker et endog sjældent varmt hjerte – især netop for børn. Stor og omfangsrig skrider han ned ad trapperne, hans kommandoråb gjalder – han hvæller, som han selv ville sige – de sidste af ungerne har fundet en plads. Inden posten stiger på agestolen, har han været en inspicerende runde omkring køretøjet. Det er ham, der har ansvaret for, at posten når frem; det er ham, der tager ansvaret for, at ingen af børnene kommer noget til. Når man ser ham trone på bukken ved siden af kusken, er ingen i tvivl om, at det er en mand, der er sit ansvar bevidst, ingen er i tvivl om, hvem der er skibets kaptajn. Selvom posten kunne blive transporteret lige så sikkert og godt, hvis han kravlede om bag i kanen og søgte læ på samme måde, som hans afløser, Anton Overgaard gjorde i de ganske enkelte tilfælde, hvor Jens Fisker havde forfald

– så kunne han end ikke i drømme tænke sig den mulighed. Nej, Jens Andreas Fisker Christensen veg ikke tilbage for strabadserne.

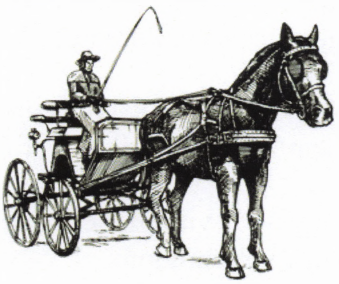

Nu har posten fået sivskoene over fedtlæderstøvlerne, fået fodposen knappet og giver ordren: "SÅ KYRER VI".

Knald med pisken er den øjeblikkelige reaktion. De tunge heste er straks i trav – gennem byen går det – de første børn falder snart fra – der var alligevel nogle svage led i kæden – men de fleste holder ud. Videre går det med bjælder klingende over den nærmers brede krop og den flotte klokke spillende over den fjerners. I flagermuslygtens skær ses de mange rødmossede barneansigter, på bukken posten og kusken, vist sjældent samtalende, men opmærksomt spejdende frem over de dampende hestekroppe – den Klejtrup post er på vej til staden med breve fra landet.



På en sommerdag er det svært at forestille sig det scenarie, som Villy beskriver ovenfor. Brevsamlingsstedet (posthuset) lå på Viborgvej 9. Her ses brevsamler Niels Palsgaard på trappen. Den kørende post er Jens Chr. Poulsen (skaberen af Verdenskortet Søren Poulsens far), og de tre gående postbude er Chr. Lemtoft, Chr. Christensen Smed og en ukendt – måske Anton Jordemoder

Undskyld, det var ikke min agt så hurtigt at henfalde til drømmeriet, men jeg var pludselig selv en af flokken med kælke.

Jeg ser mig om i byen, og når jeg nu rigtig vågner op, ved jeg jo godt, at der ikke færdes så mange på gaden, jeg kender – der er slet ikke noget, der hedder mælkekuske; køerne må da også synes, at det er uromantisk med mælk i papæsker---. Jeg ser heller ikke hestetramp ved posthuset – heste bruges jo

kun til at lave engelske bøffer af nu til dags, og posthuset er slet ikke posthus mere, og den tykke post gav sin sidste køreordre i 1942.

Ak ja, jeg ved det alt sammen, men ærlighed behøver man vel kun at bære frem for sin næste – kan man lide at lyve lidt over for sig selv, kan det vel ikke skade andre.

Nej ----, i virkeligheden er det slet ikke vinter, men en bagende varm sommerdag, som somre jo altid var i vor barndom.
Jeg ruller videre gennem byen, drejer fra og kører gennem Sandstrædet ud mod det "surt sogn", jeg ser op mod sandgravene – nej, de fleste er nu lavet om til frodige haver, men der er da vist stadig en smule sandgrav, hvor digesvalerne endnu kan bygge deres reder.



Sandstræde fra kroen og ud mod Det sorte Sogn. De omtalte sandgrave ses øverst i højre hjørne

Så kan man måske ikke engang købe et ordentligt læs sand fra Dalsgaards sandgrav, er min tanke – det var ellers en god forretning for Kræn Dalsgaard i Hytten. – Jeg tror vi gav 2½ kr. pr. læs – ja leveret naturligvis.

Jeg har lyst til at fortsætte helt ud til Piffens ejendom, men vejen er ikke rigtig til de nutidige transportmidler. Jeg vender allerede ved skomagerens ejendom – et par kreaturer ser spørgende på mig – som om de vil sige – "Huer er du fræ"? ---- Jeg svarer dem ikke, men kører nu tilbage forbi P. Dalsgaards hus --- Hva – det er da ikke Jensine, der sidder i kurvestolen i skygge ved syrenen lige inden for den lave låge – nej det var et synsbedrag! Der er ingen kurvestol, og Per og Jensine er jo længst borte. --- Mange af mine og mine søskendes minder hænger ved deres lille bitte hus. Jeg ved, at vore tanker, så længe vi lever, ofte vil kredse om de to her, såvel som Sofie og Kræn Dalsgaard i Hytten, hvor vi jo har færdedes så ofte.



Jeg mindes Jensines tårer, når hun kom ned til os med grammofonpladen, sendt fra deres 5 børn i Argentina. Mange gange har hun grædt, når hun hørte sønnen Evald på pladen synge sangen "min egen lille mor".
Hun og Per nåede jo en vandring gennem livet sammen, der var længere end de fleste.

Jensine og Peder Dalsgaard boede her på Sandstræde 14



De nåede at fejre krondiamantbryllup – selvom Per da var affældig. Og de nåede jo den store glæde i 1948 at gense deres børn i det fremmede, idet de da fløj den lange tur til det store land.

Jeg drejer fra ved Postborgs hus og kører op langs Bundgaards graner, hvor vi legede soldater, i øvrigt med en til tider stram disciplin, men Bundgaards graner eksisterer heller ikke mere. Den urskov – som den var i vor drengefantasi – indeholdende alle former for vilde dyr, og stor og næsten uigennemtrængelig – er nu et par pæne parcelhusgrunde.

Jeg fortsætter, til jeg kan finde et passende sted at parkere min bil – jo ved Jens Ettrups hus, kan jeg vist godt holde ind.
Jeg begynder en bjergvandring; stadig med mine barndomserindringer, om hvad der var stort – påbegynder jeg vandringen op ad lyngbakkerne. Jeg ser efter ruinerne af Mølgaards hus, som fandtes her, da jeg var dreng. Mølgaard var her, før jeg kan huske, men han var vist en eneboersærling, som endte sit liv for egen hånd i en lade ved Lindum skov.

Jeg når toppen – her, hvor jeg mange gange har været med folk, som besøgte os, eller pensionærer, som boede hos os i længere tid. Far fandt, at netop denne udsigt var noget, som vi måtte delagtiggøre vore gæster i.



Så står jeg her igen – og beskuer det land, der var mit.

Frøernes kvækken er på samme dialekt, som dengang, og jeg ved, at når det bliver aften, hænger tågen fra mosekonens bryg over engene og viser et stemningsbillede, som vi jo så ofte taler om, når vi er samlede.

Jeg sætter mig – solen bager – det er så stille – hvor er her fredfyldt. Jeg lægger mig på ryggen, kan stadig se ned ad bakken, men kan også ved at se op mod himmelen se små tjavsede skyer, som ikke rigtig ved, om de gider flytte sig.
Pyt! hvor solen varmer, jeg gaber – søvnig kan man jo godt være, selvom man føler sig i godt selskab. Mine tanker sløves ----- lidt ---- jeg falder i søvn – drømmer.

Der er begravelse i Klejtrup i dag, jeg har selv set ligtoget – ih, hvor var det flot – det er gamle Villadsen, der er død – han var en fin mand. Han havde været politibetjent, men giftede sig til en stor gård ved Hærup sø. Man fortalte, at hans mor var taterkvinde og blev vist bort, når hun i hemmelighed forsøgte at nærme sig gården. Det var nok blot en af de historier, som tiden var så fuld af – lidt mystik. Men nu var Villadsen død, oftere skulle man ikke se ham bestige cyklen ved et elegant spring fra springpinden – samtidig med, at hans monokel slog et kæmpesving i den sorte snor.

Han blev kørt på gårdens fornemmeste vogn. Nymalet med røde fælge. På bukken sidder sønnen Harald og kusken Kristian Mark, som var karl på gården.

Bag vognen føres afholdsforeningens fane, båret af foreningens formand Anders Kristian Jordemor. Hans kone Petrea holder i det ene fanebånd. Jeg står ved brugsforeningens Vindmølle og ser stadsen, jeg er 6 år og har lige hos Sofus Bundgaard købt min første skolebog.

Efter begravelsen er der jo kaffebord på hotellet. Far har været i kirke, dels for at vise deltagelse, men ikke mindst for fra sin plads bagerst i kirken at tælle løseligt op, hvor mange der bliver til kaffe. Han



Marius Jensen - kroværten

strækker hals – mens orgelet bruser – tæller han – og trækker fra, for der er nogle, han ved – skrædder Christensen bl.a. skal ikke deltage i kaffebordet. Og når følget nu går til graven, har far travlt med at komme hjem, ned ad bakken og ad stien bag om Kræn Smeds. Som en stormvind fejer han ind gennem skænkestuen og begynder, inden han når køkkendøren, at organisere:
Vi skal have en plade mere sat på tværs – og så skal vi have dækket i den bette sal – der er 274 – man havde nok kun regnet med 225.

Det var ikke de værste arrangementer, vi havde – det var meget værre med de store spisninger – sølvbryllup og lignende, hvor man inviterede i avisen, og det var jo før, man fandt ud af, at gæsterne skulle melde sig til, men mor og far havde en fantastisk evne, som byggede på årenes erfaring, og deres beregninger har aldrig slået fejl i særlig grad.

Det største sølvbryllup, jeg husker – det var i 1934 – det var bager Jænichens – der var fest i 4 dage, den sidste dag med alle børn i miles omkreds. – Jeg husker det meget tydeligt.

På de store festdage var der travlhed, så det battede – ja, flere dage i forvejen – når man i hånden skulle forme kød- og melboller til måske 2-300 mennesker, ja og skrælles kartofler i tøndevis. Men gamle An Mogensen var en sikker køkkenchef. Mor veg som regel posten og indordnede sig glad under Anns lederskab.

Men Ann kunne gøre far vanvittig, når hans nerver stod på højkant – og det gjorde de hver gang.
"Vi når det ikke, vi når det ikke" blev besvaret af Anns "Det goer nok, det plejer det da – hø,hø,hø".
Og de gik godt hver gang. – Det var allerede meget afslappet, når far mønstrede sit serveringspersonale, som foruden vores egne 2 piger som regel bestod af egnens lidt ældre piger.

På et signal fra far startede processionen med de varme suppeterriner. – Menuen var jo næsten altid suppe, steg og is. Far var som regel assisteret af mindst en skaffer. Første skaffer var absolut Vilhelm Jensen – som nogle gange var suppleret med Søren P. Sørensen eller Gl. Niels Mogensen – han ville nu helst snakke – men en rar gammel mand var han. Han var i øvrigt ved at give mig et chok, engang jeg besøgte ham, og jeg så, han spiste spegesild til øllebrød.

Salen var festligt pyntet, røde og hvide papirbånd var udspændt fra salens hjørne til midten, hvor de mødtes i et cykelhjul, der var ombundet med samme bånd og papirfrynser. Ribberne var pyntet med grønt fra Thofts krat. Mellem alt det grønne var ophængt flag fra de borgere, som ikke skønnedes at skulle flage ved den givne lejlighed. I midten enkelte gange doktor Repholtz's, som havde byens største flag – det mindste havde til gengæld Anton Overgaard, som pralede med at have den største flagstang. Uden for døren var der pyntet en æresport, og indenfor stod skafferen og ønskede velkommen. Der var feststemning i huset.

Når maden var fortæret og borde og bænke af vejen kom tiden, hvor Vilhelm i en 'Aved om' svingede en af serveringspigerne – så var gulvet fejet.

Der foregik mange ting på hotellets grund. Jeg synes, vi levede en spændende tid. Meget foregik der jo ikke i sognet, som vi ikke havde med at gøre.

I salen rejsende bio med alle gamle danske film og enkelte svenske. "Det er det eneste, I kan forstå herude" sagde biografejer Petersen fra Ålborg, og det var nok rigtigt.
I februar var der tombola – det var borgerforeningen, som stod for dette arrangement – maler Nielsen var master og var meget omhyggelig med, at alt gik ret til. Det var jo også store værdier, der stod på spil. 35 ører pr. nummer – 3 for en krone – men så var der jo også gode gevinster. Man kunne være heldig at vinde en af de bedste lagkager, som bagersvend Herman Vandet kunne fremstille – eller for en daler wienerbrød – 1 pund medister – 1 lommelygte ja, eller en cykelklokke var da heller ikke værst – hvis man lige manglede en sådan. Var man heldig at vinde en af hovedgevinsterne, en harve eller et dækketøjsskab – så var lykken næsten ikke til at bære.

Spændende var det – ikke mindst for kortspillerne, som holdt ud i samfulde 3-4 døgn. Nat og dag tærskede man i kortene, afbrudt af nogle få timers søvn om formiddagen. Der var i alle tilfælde en omsætning, som ikke måltes i wienerbrød. Øvrigheden – Carl Bertelsen – skønnede ikke, at tjenesten tillod, at han tog hjem til Fristrup, så han indlogerede sig hos os sammen med hunden Trofast, som var hans tro følgesvend. Ved denne årstid så den ret manerlig ud, det var knap tilfældet om sommeren, når Carl lod den klippe i "Løvefrisure".

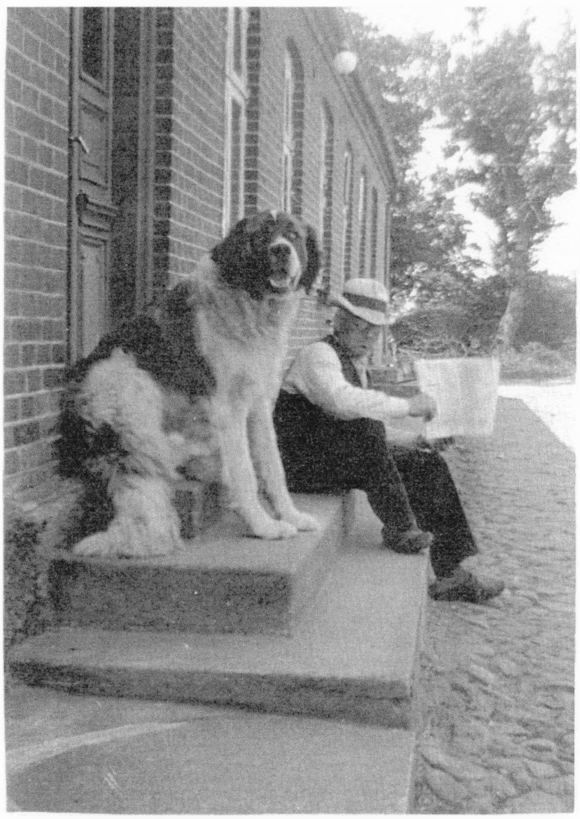

Carl Bertelsen med Trofast på trappen ved hjemmet i Fristrup

Mandagen i tombolatiden var noget særligt, det var nemlig samtidig dagen for februarmarkedet. Velbesøgt var dagen – dog ikke af dyr. Det ligger noget tilbage i tiden, at der tilførtes dyr til markedet, ud over den kvie, Jens Bagger hver efterår fremførte – det var vist mest for traditionens skyld – solgt på markedet blev den sjældent.

Andre store fornøjelser, som vi så hen til, var den årlige dilettantforestilling. Scenen blev opstillet søndag – ofte konfirmationssøndag – og det var Niels Bundgaard, der var scenearkitekt. Der skulle bestilles noget for allerede samme aften startede man prøverne på de skrå brædder. I vinterens løb havde man læst roller på mejeriets kontor med efterfølgende kaffedrikning i de forskellige skuespilleres hjem. Men nu nærmede alvoren sig; efter 4 afteners prøve på scenen skulle der torsdag være generalprøve for børn og så forestilling til og med søndag, hvor scenen efter forestillingen blev adskilt og smidt ud i haven for at give plads for det efterfølgende bal.

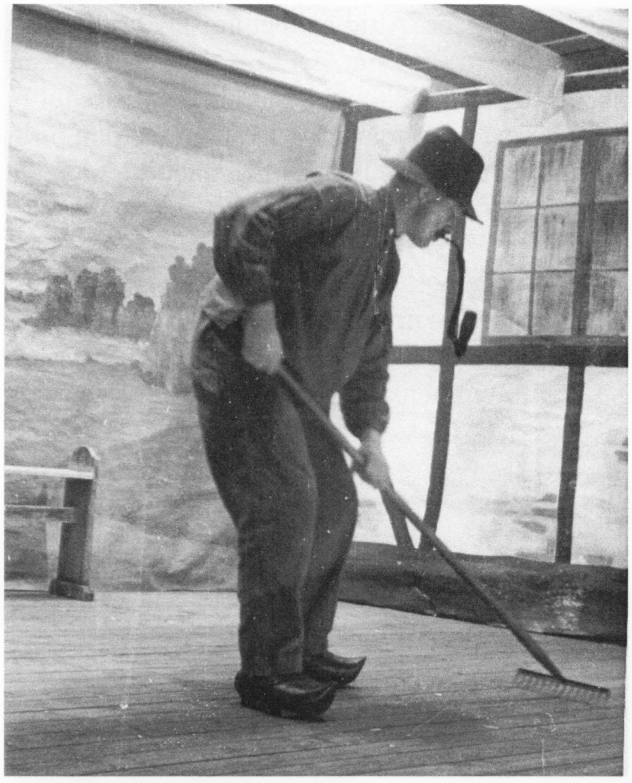

Søndagsforestillingen, som var om eftermiddagen, var særlig festlig, da var der mellemakts musik, hvor hr. og fru Lambrechtsen gav Sæterjentens søndag og Rococcomenuet.

Man siger, at store skuespillere har nerver før hver forestilling. – Er det rigtigt, så var det lutter stjerner, der optrådte i Klejtrup, men de dopede sig med øl og brændevin – så hvis man hørte til den kreds, der måtte komme bag kulisserne, fornam man den højtidelige duft af pudder, sminke og snaps, og hvad en god skuespiller ellers dengang havde i sin værktøjskasse.
Folkelig, festlig og fornøjeligt.

Af stykker, jeg husker opført, vil jeg nævne "Livet på Hegnsgaarden" med Søren Peter som Pe' Søvren – en rolle som far også har spillet (før min tid). Jeg husker "Værdier" med Thorvald Dalsgaard som den fallerede gårdmand, der i sidste øjeblik bliver forhindret i at tage sit eget liv. En virkelig fin præstation var Thorvalds spil i denne rolle. I "Ulvens søn" med Rudolf Sørensen som den forføriske godejersøn, Quist Vammens kone som en meget selvbevidst godejerske. Her er Thorvald som Goj – ulvens søn, der er vendt hjem fra det fremmede for at hævne faderens fornedrelse. Husmand Søren Peter, hans datter i stykket Elly Korreborg, der forført af godsejersønnen synger "Jeg går i tusind tanker" – afbrudt af Quist Vammen som gamle Anders røgter – delvis invalid efter at være stanget af en af godsets præmietyre samtalende med den unge pige, hvor han bl.a. siger "Synger du nu også den bedrøv'le vise – den hår a hø't manne gang', o det her stæj, og ålle for det bejst". – Grunden til, at jeg fremhæver replikkerne her, er fordi jeg husker Quists spil som noget af det ypperste, der er vist på denne scene.



Jeg vil også nævne "Landsbyprinsessen", hvor Nicoline Hedemand fik alle til at stortude i rollen, hvor hun må tage afsked med sit lille barn, mens hun synger "Farvel min elskede Inge":
Både Maltha og Dagny spillede med i dette stykke.

Lidt mindre festligt, men dog tydeligt i min erindring husker jeg diverse generalforsamlinger. En mærkelig oplevelse at stå ude i gården og høre den summen, som er at høre, når flere hundrede mennesker taler – meget ejendommeligt. En særlig stemning var det at komme ind i salen lige efter opbrud og opleve den tunge cigarrøg, der hænger ned over bordene med de hel- og halvtomme kagefade – alt efter, hvem der har siddet nærmest.

De store generalforsamlinger var først og fremmest Brugsforeningens. Altid med et indslag af forevisning af en andelsfilm. Også en stor forsamling samledes, når det var mejeriet, der indkaldte. Jeg husker engang, der var et kæmpearrangement – det var omkring 1940 – mon ikke mejeriet havde 40 års jubilæum. Traktementet var, hvad man i dag kalder "mejerigtigt" med ost, mælk, og hvad andet man producerede. Vi havde lejet et kæmpetelt, som var opstillet på markedspladsen. På denne måde supplerede vi vores kapacitet.

Ved de helt store arrangementer havde vi jo ikke borde og bænke nok. Så lånte far Kræn Dalsgaards de to gule, og så kørte vi til Hersom Forsamlingshus og evt. også Hvornum for at hente forstærkning. Det syntes jeg altid var meget spændende.
Måske kunne vi klare os med at låne i missionshuset – så lånte vi købmand Skjøttgaards trækvogn til transporten.



Men der skulle jo noget på bordene. Vort eget porcelæn slog dog slet ikke til – selv om vi havde meget – men vi lånte alt, hvad vi kunne i Brugsen. Det stod pakket i tørveløv på loftet over butikken. Uddeleren og hans medarbejdere var altid vældig flinke til at hjælpe os hjem med det. Det var godt, der var mindre trafik dengang end nu, for vi spærrede hele vejen - far imellem et par tunge tallerkenkurve og ellers Kristensen, N.P. og ekspeditricen hankede op i de andre kurven

I min drøm kommer jeg rundt i hele byen på alle årstider. Jeg oplever som et koldt gys en vinteraften – hvor rutebilen som så ofte før, når der var trafikforstyrrelse, var op til et par timer forsinket. Sommetider, når det var værst, var vi totalt isoleret i 2-3 dage, men ihærdigt forsøgte man da at opretholde forbindelsen.

Jeg skal ud med aviser, når de kommer, selvom jeg ikke er særlig stolt af det. Yderpunkterne på min rute var Anders Olsens gård i øst og Chr. Mogensens i vest. Gode penge tjentes der ved at gå med aviser. Viborg Stifts Folkeblad, ca. 30 eksemplarer, var en dårlig forretning; 2 kr. pr. måned, men aviserne fra Hobro var vældig godt. Det gav 18 kr. i kvartalet og betaltes af postvæsenet.

Selvom det er mange år siden, tror jeg næsten, at jeg kunne klare at gå ruten endnu. Men mange af abonnenterne er ikke mere. Men hvor mødte jeg mange pragtfulde mennesker. Alf Vandet var ofte min tro væbner på disse ture, hvor vi hører isen brage fra søen og hører mågerne skrige i kamp om føden i det åbne vand i Mølhalsen.

Ved juletid var der altid sne – tror jeg nok. Det romantiske julebillede med sne og kaner kender vi jo så godt. Det var vist ikke almindeligt – men hun lavede – og serverede denne dag den store traditionelle julefrokost med syltede grisetæer, almindelig grisesylte, stuvede hvidkål, blodpølse med sirup og alskens godt. Vore pensionærer blev her normalt altid og tog denne oplevelse med, inden de rejste til deres hjem. De kunne ikke fejre jul uden at have oplevet denne ganske særlige stemning, som vi børn og børnebørn stadig oplever hos mor hvert år den 24. dec. Vi mindes altid "gamle dage", og de, som var med den gang.

Far var om formiddagen på posthuset for at hjælpe med sorteringen, så den tykke post kunne nå at være med til frokost. Bundgaard og Larsen var der naturligvis også. De tre står for os børn som en stor del af det faste i vor barnetilværelse. Jeg bragte post til Sølyst og Anders Olsen, det var jo en kæmpehjælp for posten, og så fik jeg jo andres juleknas og bagværk at smage. Det var ikke uvæsentligt.



Den omtalte 'Larsen' var karetmager Anton Larsen, som boede i dette hus på hjørnet af Viborgvej – Søvej – altså nuværende Viborgvej 2. Manden med hatten er Maltha Jensen – krovært Marius Jensens søn

Også andre tider om vinteren stoppede posten lige op for at få en bid brød om formiddagen. Far og han fik så en øl – som gerne skulle lunes i komfurets vandgryde.

Men juleaften var for os speciel på den måde, at vi nu var alene. Mor og far og vi 5 børn. "Stuer" Kræn Andersen fra Hejring, som var mælkekusk, havde leveret juletræet, selvom han hvert år sagde til far: "Nu bliver de sgu snår for stuer". Og store var de, men vi fik hvert år et flot træ. Betalingen var heller ikke ringe. En dag lige efter nytår holdt han ind med de hvide, når han kørte fra mejeriet, for at få en bid brød og en dram. "Se lige efter hva' vej de render" sagde han altid, når han bandt tømmen til hjulnavet.

Og juleaften var hyggelig – der var ro og ikke så meget ræs, som vel nu om stunder. And eller flæskesteg fik vi oftest og ofte hjemmelavet is som dessert. Drikkelsen var juleøl, som vi havde i et anker i kælderen. Det var Bies den bedste.

Juletræet blev tændt af de store drenge, det misundte jeg dem meget. Jeg tror, det har været en af de største ambitioner, jeg har kendt, at blive så stor, så jeg kunne tænde juletræet. Det er jeg blevet. Pynten bestod af dannebrogsflag, fehår, papirroser og kulørte lys.

Julegaverne var ikke dyre, men alligevel mindes jeg dem som alletiders.
Jeg kan huske mine første gaver – som jeg gav – som ca. 10 årig. Maltha fik 10 North State til 40 øre, og til min mor fandt jeg en glasskål i Brugsen til 70 øre. Jeg fik en racerbil nr. 131 og Vagn vist samme år en yo-yo (en ægte nioghalvfemser). Han fik også en tank på larvefødder, som gav os en særlig oplevelsesrig juleaften. Hans evner til at forcere forskellige forhindringer skulle naturligvis afprøves. Dagny fandt, det kunne være interessant at få konstateret, om den kunne kravle op ad hendes strikke trøje. Det kunne den, men maskinens tandhjul havde grebet trådene fra trøjen, så det tog en god tid af aftenen at få hende frigjort. Flittige hænder med gaffel og skruetrækker fik hende fri med stort besvær. At hun kunne have taget trøjen af, faldt vist ingen ind.

2. Juledag var der bal – mors fødselsdag var for hende ikke særlig morsom. Et af årets største baller, hvor man, når det sluttede ved 3-4 tiden, skulle til at vaske gulv i salen. Der skulle nemlig være skolejuletræ 4. juledag. Det var vel én af årets største begivenheder for os børn. Afdøde Poul Hedemann, som havde forsynet kirken med både ur og orgel, havde oprettet et legat, som gav midlerne til godteposer til juletræsfesten. Poserne leveredes af maler Nielsen, kaffe, kage, sukker og fløde leveredes af børnenes forældre, efter at vi før jul havde opgivet til fru Fogh, hvad hjemmet havde at bidrage med.



Juletræstraditionen på hotellet fortsatte helt op til årtusindskiftet

Før jul havde huset stået på den anden ende. Bagning var for mor næsten noget dagligt, men vi havde gerne en gris gående, som Jus Thostrup, assisteret af karetmager Larsen, skulle have aflivet. Far stak af – dyreven som han var – kunne han ikke tåle dyrets dødsskrig.

Når grisen var kommet op af skoldekarret, og Thostrup havde fået den skrabet, var hans replik altid: "Det er sgu et kønt lig". Mor var altid selv ude for at røre i blodet. Jeg kan se for mig, hvor hun kunne være oversprøjtet op ad armene, men når rugmelet var kommet i det varme blod, varede det ikke længe, før hun kunne sikre familiens blodpølse til aften.

Ud over slagtningen stod det på hovedrengøring. Fernis hentede vi hos maler Nielsen. Det skulle være med "tørrelse", og det var i en stor firkantet dunk, hvor der var lige så meget udvendig som indvendig.

Travlhed var der i første række for mor, men der kunne komme bud, at far måtte have træskostøvlerne fundet frem, ikke for at gå på søen for at stange ål, nej, det var jo fornøjelse, men der kunne komme så meget sne, at snefogeden kaldte mandskab sammen. Det var jo en borgerpligt, som man ikke kunne skulke fra. Jeg har ofte været med på disse snekastninger. Driverne kunne være mandshøje.

Sådanne dage kunne det jo også for børnene være spændende at tage på kælkebakkerne. Skolebakken og Skrædderbakken var vist de mest benyttede. Den helt farlige var ved talerstolen i Thofts krat. Der morede de unge sig somme tider om aftenen.

Vinteraftnerne i Klejtrup var ellers ikke karakteriseret ved store aktiviteter. Forskellige møder og foredrag var der, f.eks. af national karakter, hvor man samledes om de flagsmykkede borde og flittigt gjorde brug af kongesangbogen. Andespil var mere sjældne dengang end nu. 1-2 gange om året. Pladerne var vist relativt dyre, jeg tror et par kroner. Gevinster: levende gæs og ænder. Hovedgevinst ofte en kransekage.

Jens Bagger havde altid en sæk med til andespil – man kunne da være heldig – og det skete da også, evt. kunne man da købe en and.

Men ellers kunne der være helt stille, ja måske kunne vi sidde nede i vor stue og høre taktfaste trin, når de kraftige karle under Niels Bundgaards ledelse lavede "kålgymnastik" (= karlegymnastik) og sang "Så ranker vi ryggen og synger en sang."



Dette er dog et ældre billede af gymnaster udenfor Klejtrup Hotel – ca. 1920

Hvor var det fredfyldt, når far sad og læste, mens han bakkede på en lang pige og havde det ene ben til at hænge over kanten af tobaksbordet. Mor strikkede eller sad i stilhed ved den rødglødende kakkelovn, eller hun sad i køkkenet med fødderne oppe på den åbne komfurlåge.
Mange gange tog mor og jeg en rheinlænderpolka på køkkengulvet, mens vi ventede på, at kaffevandet skulle koge.

Efter en sådan stille vinteraften var det ved at være sengetid. Far tog sin pung frem – ikke for, som jeg troede en tid, at tælle sine penge – men for at trække sit lommeur op med en lille bitte nøgle, han havde i sin pung. Så sov jeg snart i min lille hvide seng i det blåkalkede soveværelse, hvor der var rim på væggene og koldt som bare pokker.



Inden jeg faldt i søvn, lå jeg og lyttede til glammen fra byens hunde. Jeg morede mig med at kende "stemmerne" på lang afstand. Jeg kunne høre Kræn Hedemands "Munther" kalde på Kræn Dalsgaards "Lady", som gøede jaloux, fordi karetmager Larsens "Bob" med sin fistelstemme ville gøre sig lækker. Andre hunde, som hørte til aristokratiet blandt hunde, hørte jeg, når fru Jørgensens "Rollo", som i øvrigt ingen kæreste havde, da den normalt aldrig havde udetur, men en enkelt gang lod den da sin røst høre, når den var på spadseretur med sin mor. Brugsens "Ry", som alle piger blandt hunde var tossede med, trods dens høje alder, gad ikke svare "Rollo". Det gjorde derimod doktorens "Barry", som var meget bidsk og derfor aldrig løsgående.

Det var for resten helt tosset, hvad folk kunne finde på at kalde deres hunde. Jeg så det, når Karl Bertelsen en gang årligt skulle føre hundene til register. Afgiftens størrelse var vist afhængig af dyrets størrelse, og skulle man tro hundeejerne, hvad Karl gjorde, så fandtes der kun små hunde i Klejtrup sogn. Mon ikke det var mekaniker Hansen, der kaldte sin hund "Perle Mobbedine Hansen", eller var det bageren. Kræn Smeds havde en foxterrier, som hed "Fabbe Nolletot", men hvis man stod familien nær, eller især Maren, måtte man godt nøjes med at kalde den "Fabbe".

Mange interessante mennesker kom i mit hjem, og mange små pudsigheder hændte. Der kom til vor dør folk, som vel dengang blev betragtet som samfundets udskud, men det glæder mig at huske, at mor og far tog så vel imod disse mennesker.

Klejtrup Afholdshotel.

Ærb. **M. Jensen,**
Telefon 44, Klejtrup.

Aal fra Klejtrup Sø.
Stadig god Kaffe.
Rimelige Priser.

Jeg husker sliber Thorsen, "Lill" kaldet, han logerede altid ude hos Anders i det "surt sogn". Han var kronisk spritter.
Så var der Simon Hertzner, som opslog sit lille telt på markedspladsen. Mor har båret meget mad op til ham.
Hertzberger var en anden af de farende svende. Han var ikke spritter, men gik med småting til salg. Han forærede mig i øvrigt en snurretop engang.

Vi fik også besøg af hestetrækker Thorsen, som altid var plørefuld, når han nød sin kaffe, mens hans heste var staldet op. Han har altid stået for mig som "Lille Claus", fordi han også var stolt af "alle sine heste". Han underholdt ungerne med at fortælle om de pragtfulde dyr, han havde.

På markedspladsen havde vi ofte sigøjnere boende i deres hestetrukne vogne. De kunne vel somme tider døje med at kende forskel på dit og mit, men de nød også godt af kromanden og hans kone.

Et par gange om året var der tivoli på markedspladsen med gynger og karruseller, hvor et par raske drenge kunne tjene en 25 øre med at dreje håndsvinget. Det var vældig spændende og en sand nydelse, når højtalerne gjaldede "Nyboders pris" og "Jeg har elsket dig, så længe jeg kan mindes".
Der har også været cirkus i byen. Jeg husker, at jeg sammen med fars far overværede en forestilling i vistnok Cirkus "Robert Daniels". Det var et rent familieforetagende, hvor de om eftermiddagen kørte rundt i deres ponyvogn og reklamerede for aftenens forestilling.

Den moderne teknik førte engang mobile biografteatre rundt. Jeg husker, at jeg engang så en Tarzan-film i en sådan filmbus, som holdt foran hotellet. En anden gang kom der en lastvogn, hvor man for-medelst 25 øre kunne komme ind og se en kalv med to hoveder.
Sådanne forestillinger som f.eks. trylleri eller en hest, der kunne tælle, har vi også kunnet overvære i skoletiden, hvor de, som ikke havde den økonomiske baggrund, så holdt fri under forestillingen.

Fornøjeligt var det, når "Ambulancebilen" i september rullede gennem byen og pr. højtaler annonce-rede den kommende ambulancefest i Hobro, hvor søde piger forsøgte at afsætte "Ambulancehæfter", hvor hovedgevinsten var omtalte ambulancebil.

På lokalt plan arrangeredes der også byfester. Den årlige sportsfest, hvor borgerne flagede, og vi alle syntes, at det var en rigtig festdag – da skete der store ting.
Om formiddagen var der ringridning, hvor man skulle kåre konge, kronprins og forridder – og måske også græsryttere – det var en frygtelig tort, hvis man var faldet af hesten, men næsten lige så slemt var det at blive "Huelrøv". Det blev man, når man slet ikke en eneste gang tog ringen.

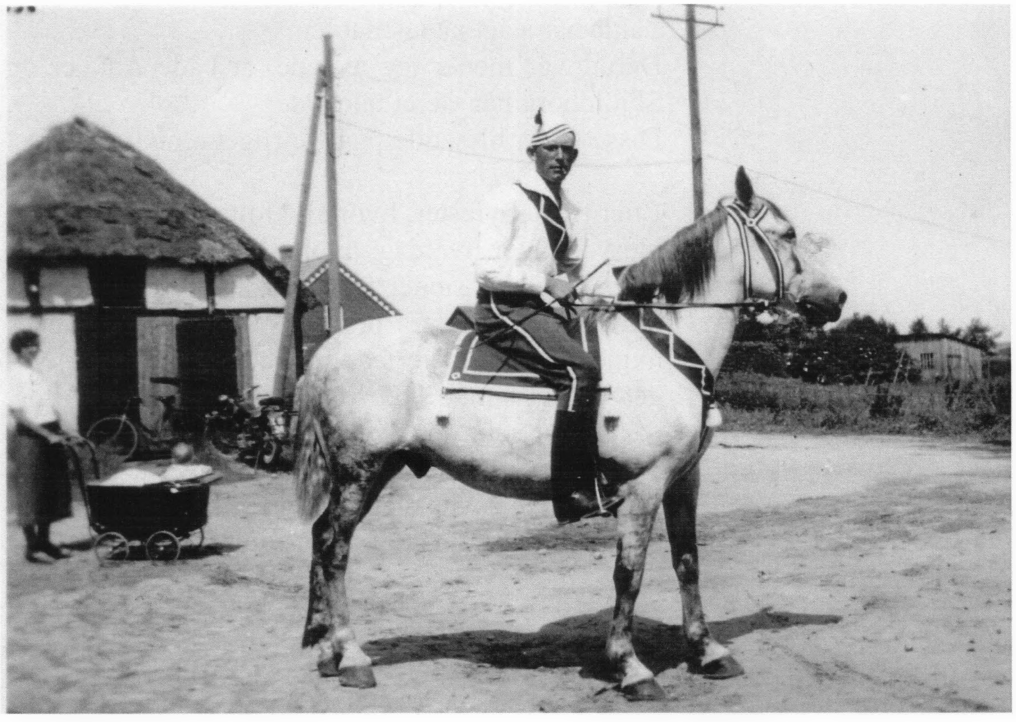

Rytter og hest står klar ved Møllegården på Brovej - klar til ringrid-ning. Rytteren er ukendt.
I baggrunden skimtes Klejtrup smedje.



Sportsfest ved voldene. Pladsen her er området mellem vejen ned til Verdenskortet og over mod Søvej. Bemærk det store "skilt" - KIF i baggrunden - som Klejtrup Idrætsforening også hed tilbage i 1950'erne

Efter konkurrencen red man gennem byen, først med en jumbe med hornblæseren Wolle Karetmager, så forrider, konge og kronprins, osv. Visse steder blev man så trakteret med cigarer og portvin.
Resten af dagen gik så med forskellige sportsarrangementer, især fodbold og ofte med en kamp mellem "de tykke" og "de tynde". Om aftenen var der bal på åben estrade, og dagen sluttede af med stort festfyrværkeri, engang vist fra en båd i søen, hvor der skete det uforudsete, at båden futtede af.

Vi var i særlig grad involveret i disse fester, idet vi havde restauration i Søren Posts hus. Jeg fornemmer tydeligt den indelukkede lugt fra køkken og bryggers, som kun blev brugt denne ene gang om året. Ja måske en gang ekstra, hvis der holdtes voldfester. Det var jo de store fester, som ligger før min tid, men hvor bl.a. en politiker som konseilspræsident Zahle har stået på talerstolen.
Derudover mener jeg at vide, at både Aakjær og Skjoldborg har været talere der.
Disse fester blev ofte pga. vejrliget rene fiaskoer.



Efter disse byfester, hvor alle følte feststemningen, blev det atter hverdag, hvor stilheden kun blev afbrudt af eksplosioner fra købmandens petroleumsmotor eller larm fra brugsens vindmølle, savenes hvinen fra savskæreriet og møbelsnedkerierne. Noget særligt kunne ske, som ændrede dagens rytme, når f.eks., som det skete nogle gange, Walter landede på søen. Alle slap værktøjet, ungerne fik fri fra skolen, man havde tid til at styrte til søen for at være der, hvor der kom et frisk pust udefra.

Walter Lonsdale lander på Klejtrup Sø

Jeg har en særlig erindring om en sådan oplevelse, som jeg måtte nyde på afstand. Den eneste gang, jeg mener at have pjækket fra skole, var netop på sådan en dag, hvor jeg måtte stå hjemme i haven og længselsfuldt se over mod søen.

Ved aftenstid var der helt stille i byen. Så gik vi tur ved søen og nød aftenfreden, mens Wolle Karetmagers trompet hørtes over søen, og klokkeringning fra Hvornum kirke forkyndte, at dagen var gået på hæld. Sådanne ture husker jeg – arm i arm med den udkårne. Hun hed Theodora – jeg var 5 – hun var vel over 25, men hendes mor og far var indehavere af en isbod.

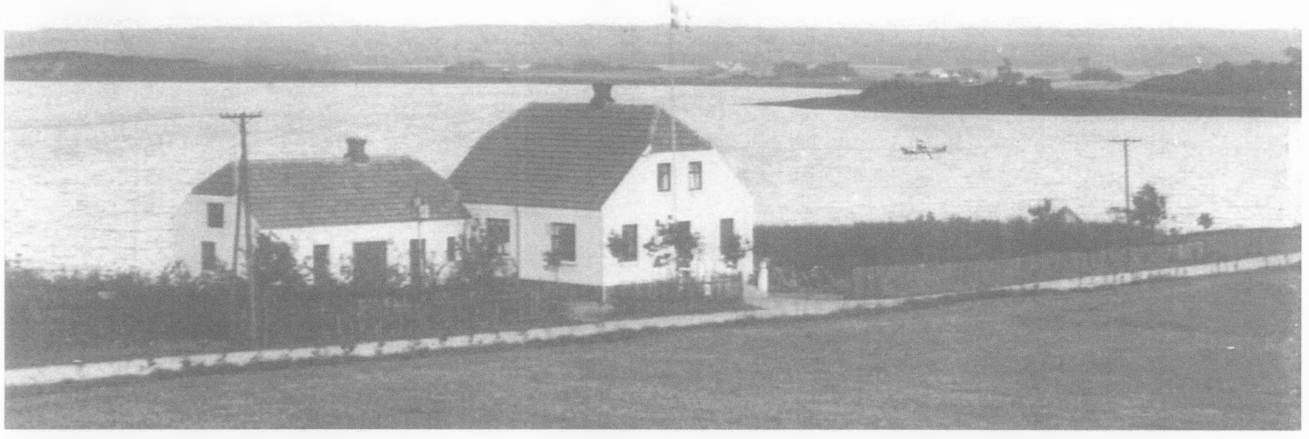

Wolle Karetmager – alias Ole Pedersen – byggede huset på nuværende Søvej 26. Der sad Ole ofte udenfor med sin trompet

Jeg ved ikke, om vi lovede hinanden evig troskab. Hun har da vist ikke giftet sig med andre.
Jeg stod mig i øvrigt ikke altid så godt med svigerfamilien, idet søster Lilly engang smak mig en på hovedet, fordi jeg, som sandt var, sagde til en kunde, at man fik meget mere is i vaflerne i nabokiosken hos Stinne barber. Sådan er verden – sandheden er ilde hørt!

De stille sommeraftener blev også udnyttet praktisk. Jeg husker, før vi fik vandværk i byen, at far og mor med en stor balje imellem sig gik ned ad Dalsgaard ager for i Møllebækken at hente vand til jordbærvanding.

De store drenge fandt jo også på gale streger dengang. I mejeriets hestestald – kaldet opiumshulen – havde alle store drenge med respekt for sig selv en sten, der kunne tages ud af væggen. Her gemte de cigaretter og tændstikker. Jeg har ofte været med Vagn i denne kreds. Jeg nåede aldrig at få min egen sten.

Jeg vågner brat op ved, at en hund snuser til mig; jeg ser på afstand dens herre – Jens Øris – går ud over bakkerne. Han har en kikkert til at hænge om halsen. Så ved jeg, det er aften – det er tid for andetræk. Jeg vender fra min drøm tilbage til dagen i dag. Dog ser jeg som en luftspejling ved Bundgaards graner en dreng med viltert hår – på en vældig ganger – svingende en træsabel i hånden – der er blod på spidsen. Min mor har selv lavet den.



Jens Ørris boede på Solhøjvej

Klejtrup fra oldtid til nutid

I november 2022 udgav Klejtrup Lokalhistoriske Forening bogen 'Klejtrup fra oldtid til nutid' med stor støtte fra Sparekassen Danmark Fonden Hobro.



Forfattere på bogen var Birthe Ømark og Ragna Kolind. Bogen blev rigtig godt modtaget, og der er solgt rigtig mange bøger både lokalt og rundt omkring i landet – ja, sågar også i Belgien, Canada m.fl.

Det glæder os, at bogen har skabt interesse mange steder. Og for jer som ikke har hørt om den endnu, refereres lige lidt af, hvad der blev sagt om bogen ved bogreceptionen i november:

"Bogen består af to hovedafsnit:
Første del handler om Klejtrup sogns historie fra oldtid til nutid (og som bogens titel jo også siger). I den del handler det om historien i store træskolængder, så læseren får et indtryk af, hvad Klejtrup sogn er for en størrelse. Hvorfor ser her ud, som der gør? Hvad er det, vores kultur bygger på? Ja, man kan vel spørge: Hvorfra stammer vores DNA?

I den anden del dykkes der ned i detaljen i form af nedslag i historien. De sidste godt 150 år af sognets historie behandles – og det er indenfor erhvervsliv, forretningsliv, offentlige instanser, foreningsliv, kultur og meget mere.

Her får læseren et indtryk af, hvordan livet har været, hvilke muligheder har der været for handel i lokalområdet i såvel Hejring, Fristrup, Hærup som Klejtrup. Men også hvilke erhvervsdrivende der tilbød sine serviceydelser rundt i hele sognet – lige fra de ældste håndværk så som smedearbejde til nyere tids fodterapeuter.

Lønmodtagere er jo et forholdsvist nyt begreb – tidligere måtte man brødføde sig selv. Og det betød her i området, at havde man ikke landbrug – så kunne man vælge at blive selvstændig håndværker eller

have en lille virksomhed som f.eks. karetmagerværksted, skomager osv.
Det er derfor, at der specielt i de første årtier af 1900-tallet praktisk talt var erhvervsvirksomhed af den ene eller anden slags i alt byggeri, der ikke var landbrug.

Dette gør, at 2. del af bogen er langt den største del af bogen – også fordi vi har valgt at bruge rigtig mange billeder, så tingene kan blive visualiseret. Det gør det også mere læsevenligt for alle os, der ikke er de store "bogorme".



Bogen kan stadig købes. Medlemsprisen er 125 kr.+ evt. forsendelse. Billigt for en bog på 230 sider. Henvendelse kan ske til Ragna Kolind på tlf. 2259 3704 el. mail: ragna@jk-m.dk



Klejtrup Skole fylder 280 år

Her i 2023 er det 280 år siden, at Klejtrup fik sin første skole. Ved skolens 250 års jubilæum udgav lokalhistorisk forenings formand Villy Jensen et hæfte om skolens historie, og forordet i det hæfte var skrevet af daværende borgmester i Møldrup Kommune Gunnar Korsbæk:

"I år er det 250 år siden, Klejtrups første skole blev taget i brug. Det giver en kærkommen anledning til, at vi midt i vores fortravlede hverdag stopper lidt op, markerer årsdagen og tænker lidt tilbage. Et kvart årtusind er lang tid. Tænk, hvis vi kunne snakke med en skoleelev fra Klejtrup skole anno 1743. Hvad kunne sådan en dreng ikke fortælle?

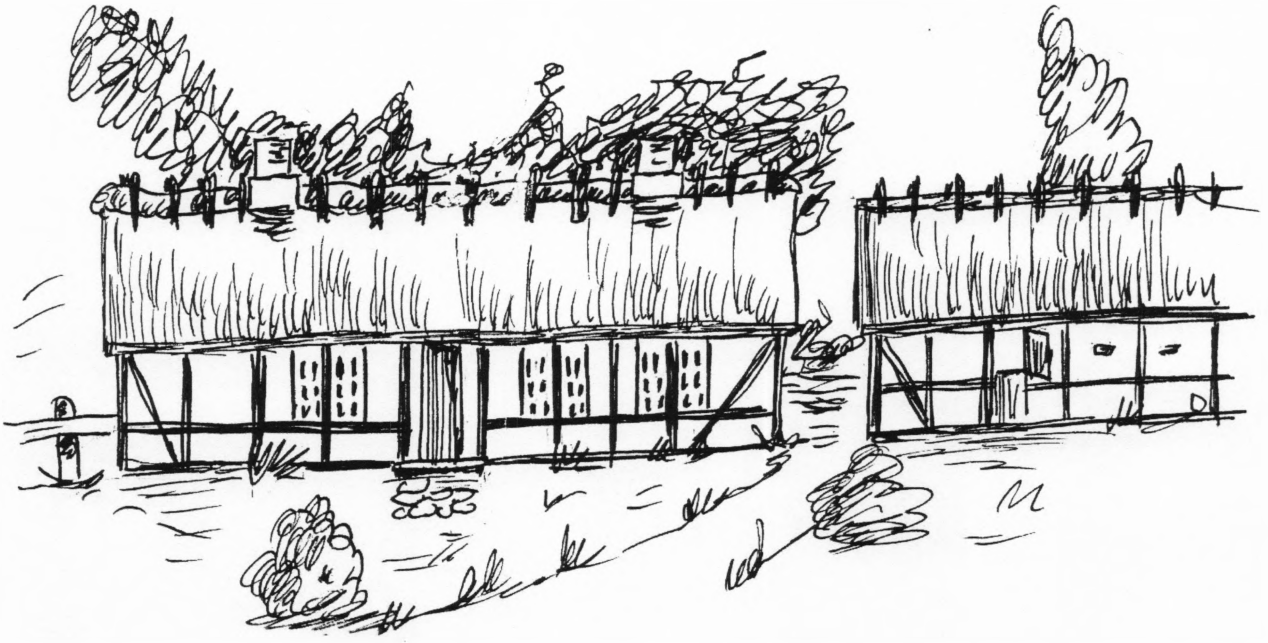

Klejtrups første skole som Knud Bødker forestillede sig den
Skolen lå på nuværende brugsplads – lige syd for kirkediget

Vi ville sikkert få en beretning om en lang skoledag oven på flere timers hårdt morgenarbejde i hans plads, for han var sikkert allerede sendt hjemmefra for at tjene, så han måtte jo arbejde for føden, inden han kunne tillade sig den luksus at gå i skole. Derefter kunne han måske berette om en lang skolevej, som måtte tilbagelægges til fods, og gerne i løb, for husbond slap nok ikke sin arbejdskraft ud, før det var strengt nødvendigt. Derfor besværet med at holde sig vågen i den varme skolestue, - og kløene!

Der vankede masser af klø i datidens skoler. Vel ikke af ondskab og heller ikke altid som straf, men som et anerkendt pædagogisk middel til børnenes eget bedste. Man mente nemlig i fuldt alvor, at hvis en elev var lidt tungnem og havde lidt svært ved at lære, skulle stoffet bare bankes ind – deraf kommer vel udtrykket "at slå noget fast". Jo dummere en elev var, jo flere klø skulle der altså til. Der sad så en stakkels tung elev og fik flere og flere klø og blev dummere og dummere af det. Nu siger al pædagogik nemlig, at korporlig straf virker blokerende for indlæring – og altså fordummende!

Datidens skole var papirløs. Det var billigt og praktisk. Man skrev i en kasse med vådt sand. Det skrevne kunne så glattes ud igen, og det våde sand genbruges. Senere fik man små skifertavler og grifler at skrive med. Også her kunne man let viske ud og genbruge. Senere skal jeg love for, at skolen ikke blev ved med at være papirløs. Læssevis af skrivehæfter og fotokopierede ark har vore dages elever slæbt hjem. Sikkert alt for meget unødvendigt papir. Mange af eleverne har sikkert aldrig nogensinde kigget mere på de mange fine fotokopier, som er fremstillet i temmelig dyre domme. I nogle år havde man nok den teori, at jo mere papir, des mere lærdom. – En teori, der måske ikke var mere sand end den gamle med at "jo flere klø, des mere lærdom".



Nu er man så måske igen på vej til den papirløse skole. Det er ikke så fjernt at forestille sig, at elever går hen og skriver sin opgave på EDB og gemmer opgaven i maskinen. Senere går læreren hen og kalder elevens tekst frem på skærmen, retter den og giver en bedømmelse, hvorefter teksten godt kan viskes ud igen, akkurat som teksten i det våde sand.

Jeg synes, det er en vældig god ide at markere Klejtrups skolejubilæum med udgivelsen af dette hæfte. Og jeg synes ikke mindst, det er en god ide at give hæftet som gave til skoleeleverne på Brattingsborgskolen anno 1993. Jeg tror, det vil blive gemt og taget frem igen og læst med en ny forståelse om nogle år, så det er sikkert en varig gave, som både elever og forældre vil forstå at værdsætte.

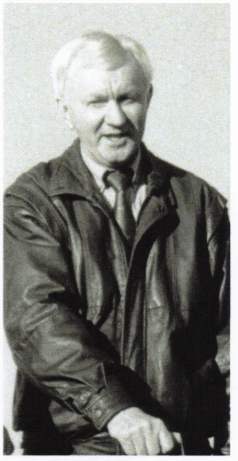

Fra min side skal der lyde en stor tak til Lokalhistorisk forening for Klejtrup Sogn, der med Villy Jensen i spidsen har udført et kæmpe arbejde i forbindelsen med udgivelsen af dette hæfte.
Også tak for jeres arbejde i det daglige. Det er mit håb, at der altid vil være nogen, der vil forske i fortiden og fortælle om den. Hvis vi ikke kender vor fortid og er i stand til at "høre historiens vingesus", bliver vor tilværelse nemlig meget fattigere.

Tillykke med "Skolen gennem 250 år" – og hermed ønsket om alt muligt held og lykke og god arbejdslyst fremover.

Gunnar Korsbæk
Borgmester "

En hyldest til sognefoged Carl Bertelsen, Fristrup

I 1990 skrev Villy Jensen flg. om Klejtrup sogns sognefoged:

"Den 24. september 1915 forkyndte Hobro Dagblad, at gårdejer Carl Bertelsen, Fristrup, var beskikket som sognefoged i stedet for Knud Sørensen, Hejring, der havde ønsket at fratræde.
Udnævnelsen var gældende fra den 1. oktober, så det er netop i disse dage 75 år siden, at den lokale øvrighed blev lagt i Carl Bertelsens hænder.

Carl beklædte embedet, lige til han i 1945 døde 80 år gammel. Flere år forinden havde majestæten benådet ham med Dannebrogsmændenes hæderstegn. Han opnåede således 30 år i embedet, og han var, da han rundede de 25 år genstand for stor opmærksomhed – herunder fra en deputation fra politiet under ledelse af politimester Barfod.

Det er vist netop omkring 100 år siden, at Carl og hans kone overtog den gård i Fristrup, som han efter konens død i 1921 overdrog til sin søn og svigerdatter, Kresten og Marie, og hvor i dag et oldebarn residerer.

Carl Bertelsen var en overgang i Klejtrup Sogneråd, hvor han repræsenterede Venstre. Som det også fremgår senere, var han med ved oprettelsen af Klejtrup Andelskasse, hvor første formand han blev – en bestilling han varetog i 14 år, indtil han som 70 årig mente, at han havde aftjent sin værnepligt. Ved den lejlighed, generalforsamlingen den 21. marts 1935, var han genstand for megen hyldest såvel fra de ca. 150 tilstedeværende som fra forskellige instanser, han som formand havde haft forbindelse med.



En særlig hilsen var ham tilsendt fra den fraflyttede småkårsforkæmper, Pe' Herman (Red: Peder Hermansen), der takkede Carl for, hvad han havde gjort for småkårsfolk. En hilsen jeg kæder sammen med, hvad Pe' Hermans efterfølger i sogneråd, Jens Ettrup, mange år senere fortalte mig. En af sognefogedens triste bestillinger var at foretage udpantninger.

Jens E. fortalte om en episode, hvor en fattig husmand var kommet i gæld til den offentlige kasse. Der skulle følgelig foretages udlæg. Den pågældende havde kun én ko. Carl argumenterede over for rådsmedlemmerne, at hvis man fratog skyldneren det eneste indtægtsgrundlag, han havde, så var muligheden for at inddrive kassens tilgodehavende lig nul.

Ettrup sagde videre: "Det var slet ikke snusfornuft fra Carls side. Det var simpelthen medmenneskelighed, der drev ham."

Carl Bertelsen var meget afholdt. Han indeholdt meget af den stille, jyske humor, når den er bedst, men han udstrålede samtidig en god portion værdig myndighed, når han optrådte med den guldtressede kasket på – en uniformering han forventede, at man respekterede, når han lejlighedsvis måtte "skrue bissen på".

Ved den tidligere nævnte generalforsamling i Andelskassen i 1935 var daværende politimester Ege, Hobro, blandt de indbudte. Han sagde om sognefogedbestillingen, der var indført i enevældstiden, at meningen var, at det skulle være "**den bedste mand i sognet**", der skulle bestride hvervet. Han skulle være de andre sogneboeres talsmand og tillidsmand.

Nok alle de tilstedeværende og mange nulevende vil slutte op bag politimesterens konstatering.
En sådan mand var Carl Bertelsen.

Dans som kulturformidler

I 1989 behandlede Villy Jensen i årshæftet dansens betydning her i sognet:

"Ved vort jubilæumsarrangement på Brattingsborskolen sidste efterår havde vi bl.a. forberedt dansemusik fra trediverne, som mange nok mindes som MODERNE-dans. Vort program var spækket med andre former for dans, så der blev ikke tid til det planlagte, idet vi først nød synet af Folkedanserforeningens opvisning af dansere i smukke dragter efterfulgt af noget "nymodens" kaldet seniordans, hvor dansen forgår i et tempo, så alle skulle kunne klare det. Danseglæden var så stor, at vi må gemme vores trediverdans til en anden god gang.

Folkedans eller nationaldans, som man vel kalder det på andre sprog er vel nærligen den form for dans, vore forfædre "trådte", når de ville prøve at sætte sig ud over den daglige trædemølle. At det gennem tiderne har givet anledning til bryderier, når man har fundet på noget "nymodens", hvad dans angår, har vi kunnet hente eksempler på i gamle aviser, hvor forargelsen i nogle tilfælde har været ud over alle grænser.

Vi ser bl.a. i Hobro Dagblad fra 1913, at der i forbindelse med et børnebal i den ærværdige Hobro Klub, da de voksne ud på aftenen deltog i dansen, at ".. der af nogle blev gjort forsøg på at danse BOSTON og lignende moderne BULEDANSE, men balinspektionen viste sig situationen voksen var hver gang at stoppe musikken", for som det videre hedder: "Det må slås fast, at der er forskel på Hobro Klub og en dansebule".



Gudrun og Gunnar Rasmussen, Hærup, i den himmerlandske folkedanserdragt

Året efter er der et læserbrev i samme avis, hvor indsenderen "ikke troede, at man havde nået et så tarveligt niveau. Har Politiet da ikke magt til at skride ind, når dansen er så grim og uanstændig?", spørges der. Avisen svarer: "Selvfølgelig har politiet ret til at skride ind, men så længe det er "fint" at vrikke i Hobro, er det ikke let at gøre noget. Vi finder, at Politimesteren, som forholdene er i dag, burde forbyde offentlig dans".

Ja, så forargede kunne man være for trekvart hundrede år siden, men lad os se på, hvorledes vi på vor egn morede os i dans først i dette århundrede. Her dyrkede man dansen rundt på gårdene, altså i private hjem, hvor der afholdtes LIEGSTOW. Det var datidens ungdomsgilder.

Vi har nogle fine kildebeskrivelser fra disse fester fra en af de ivrige deltagere. Det er afdøde Harald Villadsen, som i et brev har i 1960 sendte familien Laustsen i Købmandsgården fra sit ophold på Bigum Hvilehjem. Dette brev og flere, som han i taknemmelighed over modtagen godhed sendte til

Købmandsgården, leverer han en stor portion lokalhistorie. Brevene, som Katrine Laustsen har givet i vor varetægt, vil vi lade tale til os om en tid, som var så helt anderledes end i dag.

Fra det første brev citerer vi:

4. januar eller "fjer'nøjesdaw", som man sagde i min barndom, ja – da er det Liegstowernes tid. Her er det f.eks. i Skårup, hvor der er Pigeliegstow, enten hos "Øster-Jenses (på Skårupgård) eller ofte i den vestre gård hos "Vejster-Nielses" (Skårupvej Vestergård).

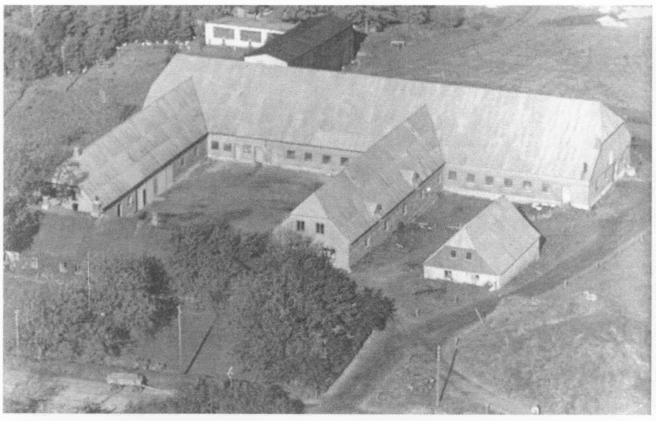

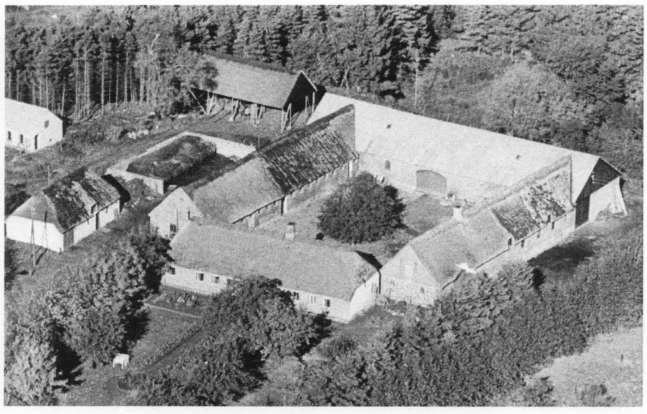

Til venstre Skårupgaard – til højre Skårup Vestergaard
Billeder er fra 'Danmark set fra luften'

Dansen ville i begge tilfælde foregå i storstuen, og ved pigeliegstowerne var det pigerne, der bød op til dans.
Man dansede Russisk Kontra, Trekant, Baglæns Kontra, Skolekontra, Fynbodans, Wienerhopsa, Den bette Hamborre, Møens Hopsa, Svensk Maskerade, Den toppede Høne, Den røde Lue, Pigernes Aftensang og mange flere.

Harald opremser flere af de gamle danse, og han gengiver i flere tilfælde teksten til de sange, de dansende sang.

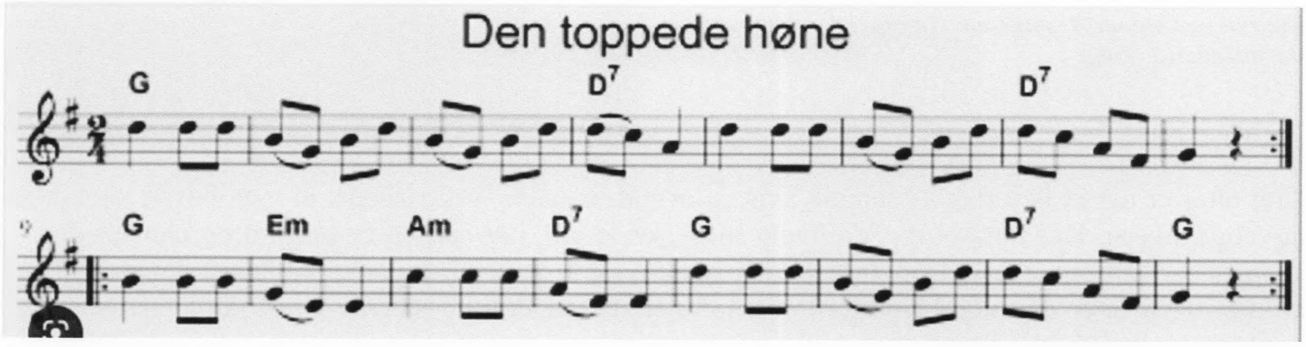

Vi lader Haralds beretning fortsætte:

Ved liegstowens afslutning spillede spillemanden "Forgangen nat en sulten kat, en ung og lækker mus fik fat". Herefter blev violinen lagt ned i sin kalveskindspose, og alle vidste, at festen var forbi. Men "amerikaneruret" med sit glasmaleri for enden af langbordet i dagligstuen vist nu også ofte, at klokken var blevet 5 om morgenen eller mere. Ofte kunne man døje med at nå rettidig hjem til morgenmalkning, men PYT – det var stadig juletid.



Harald mente, at spillemanden for en sådan aften og nat for en halv snes timers indsats modtog den fyrstelige betaling af 2 kroner.

Harald Villadsen boede på sine ældre dage på Brovej 4 i Klejtrup (mekaniker Victor Pedersens hus nedenfor kroen)

Til en sådan pigeaften, hvor pigerne nød privilegiet at være den inklinerende part, var det også pigerne, der betalte gildet, oftest 2 kroner, som må have været en rædsom masse penge, men der må have været indeholdt betaling for de nydelsesmidler, der var en del af festen.
Det var altså en slags sammenskudsgilde, hvor ikke blot de festdeltagende piger burde bidrage, men også fraværende burde sende deres daler, hvis de ikke ønskede at blive uglesete og sat uden for laget.

Til andre af årets liegstowarrangementer deltog pigerne gratis, så 2 kr. den ene gang om året var måske til at bære. Ved pigeaftenerne var der en velkommen lejlighed til at sætte de karle stolen for døren, som ikke havde budt en pige op ved en tidligere lejlighed. En sådan karl kunne kom til at nyde rollen som bænkevarmer. Hævnen var sød. En sådan karl kunne nemt komme til at mangle en indbydende arm, når man begav sig til det fælles kaffebord ved langbordet.

I førnævnte brev giver Harald Villadsen en interessant beskrivelse af flere af de hjem, hvor man normalt kom, når dansen skulle trædes. Han fortæller detaljer om flere af de stuehuse ved gårdene, som ikke eksisterer mere. Han havde en fantastisk iagttagelsesevne. Vi vil ved en senere lejlighed skrive lidt om noget af den "gårdhistorie", som Harald har efterladt os.

For medlemmer som ikke har kendt Harald Villadsen, skal det oplyses, at han stammede fra gården ved Hærup sø, som han selv lod flytte op til Herredsvejen, efter gårdens brand i trediverne. Han lod den nye gård opkalde efter sig selv som Haraldsminde. Det er gårde, som nu indehaves af Per Vammen. Harald var søn af den tidligere herredsbetjent R. Villadsen, som bl.a. stod for efterforskningen i Rasmus Mørke-sagen i 1879 (Red: dobbeltmordet i Klejtrup).

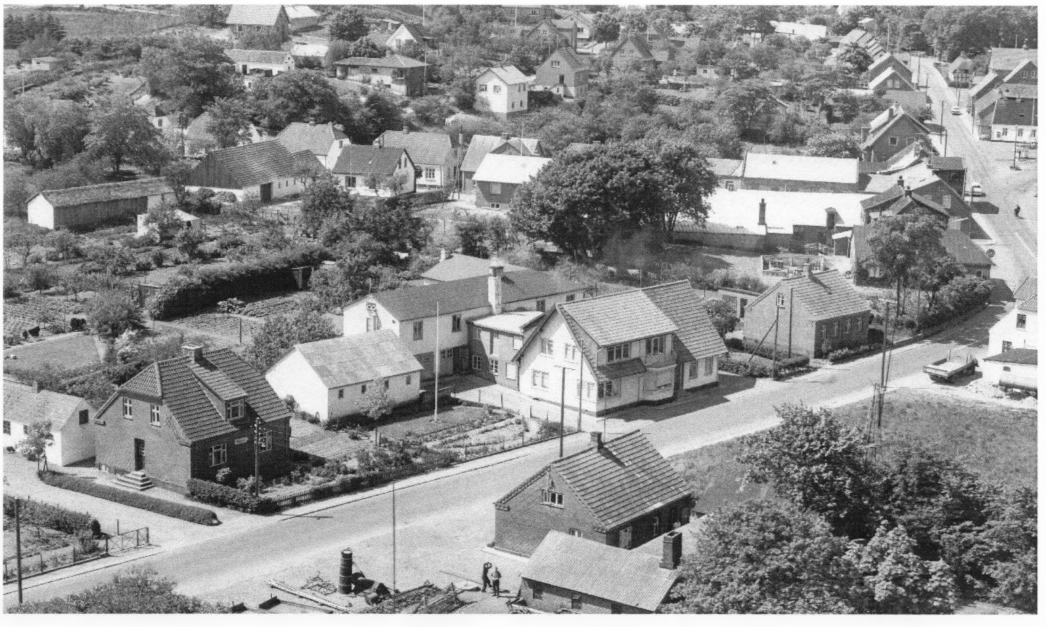

Brovej – og Brovej 4 ses længst til højre. Billedet er fra 'Danmark set fra luften'

Det stod der i avisen…

For 150 år siden (en noget anderledes dødsannonce, end vi ser dem i dag)

1873

At det har behaget den alvise Gud Onsdagen d. 26. ds. at bortkalde fra dette til et bedre Liv min kjære Mand, Aftægtsmand og forh. Gaardmand og Sognefoged Jens Nielsen i Klejtrup i hans 76. Aar, meddeles herved deltagende Slægt og Venner. I sin trediveaarige Virksomhed som Sognefoged nød han almindelig Agtelse ved sit Retsind og fordringsfri Væsen og var sit hele Liv igennem et sandt Mønster paa Flid og Paapassenhed, ligesom han ogsaa var en øm Ægtefælle og kjærlig Fader.
Kleitrup, den 27. Marts 1873

paa egne og Børns Vegne
Johanne Christensdatter

Begravelsen er bestemt til Torsdagen den 3. April, Formiddag Kl. 11 ½



Johanne og Jens Nielsen udflyttede i 1850'erne "Provstgaarden" fra Kirke Allé 1(senere ejet af Vilhelm Skals) til Skårupvej 44 (senere ejet af bl.a. Chr. Dalsgaard og Peter Vammen)

1873

For en flink og rask Karl, som kan læse Skrift, bliver til April en Plads ledig som Postbud ved Hobro Postcontoir.

For 100 år siden

1923

Orne i Klejtrup Mølle

I Klejtrup mølle står en ualmindelig smuk formet sortbroget orne, vægt ca. 150 kg, til bedækning. Pris pr. so 5 kr.



Senere havde Erik Thy ornecentral på Klejtrup Mølle

Skarpretteren fortæller om Rasmus Mørkes henrettelse i Klejtrup i 1881

1923

Som meddelt fortæller vor seneste skarpretter, J. C. Th. Sejstrup i "Verden og Vi" nogle af sine erindringer. I bladet for i går finder vi følgende fortalt: Det drejer sig om henrettelsen af Rasmus Mørke, dobbeltmorderen, der blev henrettet ude ved Klejtrup. Vi lader den forhenværende skarpretter selv fortælle:

Efter min udnævnelse til skarpretter havde jeg i godt og vel 3 år fået lov til i fred og ro at dyrke de borgerlige sysler, som jeg havde kastet mig over. Det var den 5. januar 1881, at jeg første gang kom til at træde i funktion ved Rasmus Mørkes henrettelse. Rasmus Pedersen, som han egentlig hed, var en den gang meget berygtet rovmorder. Han havde en nat i forsommeren 1880 (1879) med en tøjrekølle myrdet en detaillist og hans tjenestekarl i et lille hus i landsbyen Klejtrup i Jylland. Rasmus Mørke, der kendte lidt til detaillisten, havde bestemt sig til at skaffe sig de penge, han regnede med, han lå med. Rasmus Mørke mødte en aften meget sent og bankede på hos detaillisten. Han fik lov til at sove i dennes hus, men uden at hverken hans godtroende vært eller dennes karl anede derom, fik han smuglet en tøjrekølle ind i huset, og med den dræbte han om natten detaillisten og karlen, mens de lå i deres tryggeste søvn.

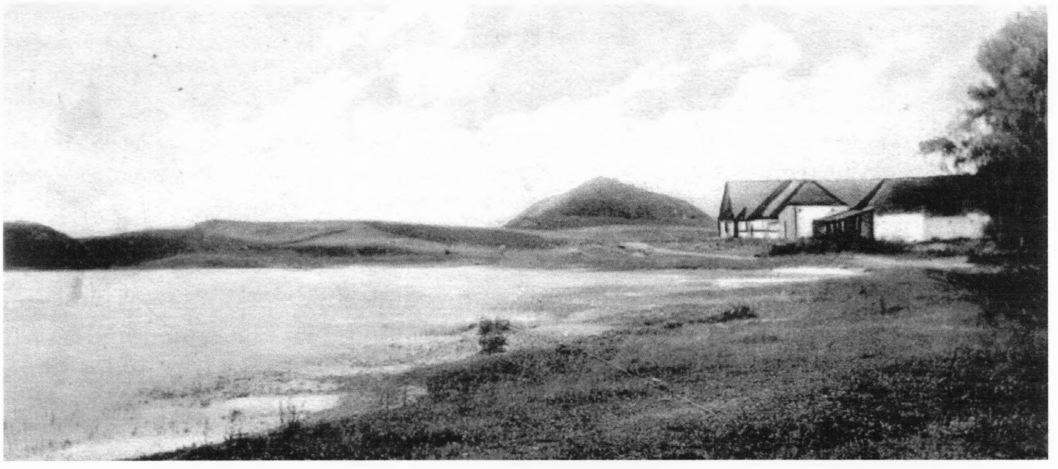

Det var her på Brattingborg, Søvej 16, at dobbeltmordet blev begået i 1879

Bagefter brød han et skab op og stjal 300 kr. og en del klæder. Rasmus Mørke var for denne forbrydelse af Højesteret dømt til døden. Af de 10 assessorer, som havde afsagt denne dom, havde kun en eneste stemt for benådning.

Dagen før henrettelsen var berammet, og herredsfoged Christensen havde skrevet til mig om at komme til Hobro nogle dage i forvejen, han havde meddelt mig: Vi har ingenting gjort, vil de træffe de nødvendige foranstaltninger. - Godt, erklærede jeg, det skal ske. Der vil blive stillet en vogn til Deres rådighed, tilføjede herredsfogeden. Som sagt, herredskontoret havde forud korresponderet med mig om sagen. Derfor var alle foranstaltninger blevet truffet. Jeg havde forlangt militær, og da henrettelsen skulle foregå, stod der opstillet et kompagni fra 8. bataljon. Alt var i det hele taget klappet og klar. Jeg havde hørt, at henrettelsen skulle foregå i en dal og havde derfor forlangt opstillet et skafot. Da jeg tog ud for at tage stedet i øjesyn, mødte jeg en vogn med det tømmer, hvoraf skafottet skulle opføres.

Herredsfoged Christensen var meget benovet. Det var den første dødsdom, han havde afsagt. Da han om morgenen kom til retterstedet, traf han mig med min mad og snaps. Har De appetit, spurgte han forbavset. Ja, det ved Gud, jeg har. Jeg føler mig så dårlig, og det var også rigtigt, han kunne ikke en gang spænde sin dolk på, så stærkt rystede han. Blandt soldaterne var i øvrigt en af mine gamle

tjenestekammerater. Hvor kan du gøre det, spurgte han med rædsel lysende ud af øjnene. Hvorfor dog ikke? Jeg tør ikke se på det, jeg lukker øjnene. Nå, mente jeg.



Skafottet og øksen som blev anvendt ved henrettelsen af Rasmus Mørke. Effekterne, der er hjemmehørende på fængselsmuseet i Horsens, er her udlånt til Klejtrup Lokalhistoriske Forening i forbindelse med en udstilling om Rasmus Mørke.

Da eksekutionen var fuldført, vendte jeg mig om og så min gamle soldaterkammerat ind i øjnene. Hvad er det med dig, Storm, du ser jo endnu. Ja, det er jo ikke så slemt. Nej vist er det ej. det er jo kun min pligt, jeg udfører her. Om selve henrettelsen er der kun det at sige, at den gik, som det skulle.

Rasmus Mørke havde ellers været en værre krabat lige til det sidste, selv i fængslet. Send mig den og den præst, havde han forlangt, han kan fortælle mig, hvor der skal være bryllup og barnedåb. Jeg tror for øvrigt også, at man havde efterkommet den dødsdømtes ønske og givet ham præsten med bryllupperne og barnedåben. Men humøret var dog til sidst gået af Rasmus. Da han ankom til retterstedet, var han næsten halvdød af skræk.

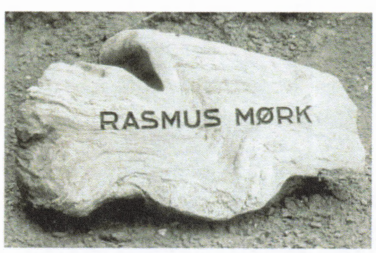

Klejtrup Kirke skal restaureres

1923

Hersom, Bjerregrav og Klejtrup pastorat er åbenbart en foregangsegn med hensyn til kirkernes restaurering. Sidste år indsamlede beboerne i de 2 førstnævnte sogne ca. 6.000 kr. - udelukkende i frivillige bidrag - for hvilket beløb disse sognes kirker blev grundigt istandsatte og udsmykkede, og nu er menighedsrådet i Klejtrup ivrigt beskæftiget med planer om også at få kirken der restaureret. En stor hjælp til at få sagen sat i gang har menighedsrådet haft deri, at gdr. Poul Hedemann og hustru, der i sognet,

har skænket 5.000 kr. til et orgel til kirken, hvad den ikke før har haft, samt til nogen udsmykning af kirken, og nu har man så benyttet lejligheden til at søge at nå videre frem, og det tiltrænges også.



Klejtrup kirke før restaureringen i 1923

Det såvel ved sin smukke beliggenhed som ved sin kønne indre form udmærkede kirkehus har nemlig hidtil været skæmmet af, at stolestaderne foruden at være meget ubekvemme at sidde i efterhånden er blevet noget brøstfældige, ligesom også kirkens gamle munkestens gulv trænger til afløsning.

Dette har man i øvrigt også haft for øje allerede ved kirkens overgang til selveje, idet der da er henlagt en sum penge, som i hovedsagen vil kunne dække udgifterne til den grundige istandsættelse af stolestaderne og indlægning af bræddegulv, som man nu agter at søge gennemført, men under sin syslen med planerne om kirkens videre udsmykning er man kommet til kundskab om, at kirkens gamle prædikestol under den nuværende grimme egetræsmaling gemmer ejendommelige gamle billeder, inskriptioner og farver, og tilskyndet stærkt dertil af Nationalmuseet, der har foretaget undersøgelsen af prædikestolen, har menighedsrådet nu også sat sig til opgave at få disse gamle billeder og farver afdækket og draget frem, hvorved der jo nu v il opnås både, at kirken vinder en gammel ejendommelig tilbage, og at man får et godt grundlag at gå ud fra, når kirkens istandsatte inventar skal udsmykkes med passende farver.



Det var disse billeder, der gemte sig under bemalingen

Til disse arbejder har kirken ganske vist ingen midler, men menighedsrådet har derfor udsendt et opråb til samtlige hjem i sognet om ved frivillige bidrag at være med til at tilvejebringe den manglende, i øvrigt ikke særlig store sum af 1.200 kr.

Når man som nævnt ser hen til, at Klejtrups 2 nabosogne nys har ofret langt større summer for deres kirkers udsmykning, kan der vel næppe være tvivl om, at Klejtrup sogns beboere vil give en så fuldtonende tilslutning til deres virksomme kirkebestyrelse, at de fornødne midler, let vil sikres og Klejtrup kirke dermed på værdig måde kunne stå ved siden af dens 2 søsterkirker, og som jo nu kommer til at anstrenge sig for at komme på højde med Klejtrup kirke i henseende til orgelspørgsmålet, idet ingen af de 3 kirker tidligere har haft orgel. Men det kommer sikkert. Eksemplet smitter jo som bekendt.

For 75 år siden:

1948 **13.000 kilometers flyvning fra Klejtrup til Argentina**

Den 84-årige P. Dalsgaard og hans hustru vendt hjem fra et besøg hos deres børn i Sydamerika

Raske og brunet af sydens sol vendte det gamle ægtepar fra Klejtrup, fhv. gårdejer Per Dalsgaard og hans hustru, Jensine Dalsgaard i lørdags tilbage til deres hjem efter en flyvetur på 13.000 kilometer fra Rio de Janeiro til København. Det vakte berettiget opsigt, da de to gamle mennesker, der er henholdsvis 85 og 79 år, besluttede at aflægge deres børn i Argentina et besøg på denne usædvanlige måde efter mange års adskillelse. Turen gik udmærket, og Per og Jensine Dalsgaard sagde i en samtale med Folkebladet ved hjemkomsten, at de ikke højt nok kunne prise den venlighed og elskværdighed, hvormed flyveselskabets folk hjalp dem på den lange tur.

Fem af ægteparrets 10 børn, fire sønner og en datter, bor i Argentina, alle sammen i Provinsen Buenos Aires. De forlod Danmark for mere end 25 år siden, og nogle af dem blev gift derovre.



Jensine og Peder Dalsgaard med børnene udenfor huset på Sandstræde 14

Til Argentina som børnenes gæster

-Vi har ikke set nogen af dem, siden de rejste hjemmefra, fortæller den gamle mor i samtalens løb, der fandt sted hos en af de hjemmeværende sønner, gdr. Kr. Dalsgaard, Klejtrup. Straks efter hjemkomsten samledes familien i Kr. Dalsgaards hjem for at høre forældrene fortælle om familien i Argentina. Fire generationer i en stue, fra den ældste til den yngste, lyttede til.
-Og begge to ville vi naturligvis gerne se dem, og vi kendte dem med det samme, også svigerdøtrene og svigersønnen, som vi kun kender fra billeder. Vi var børnenes gæster. De havde inviteret os derned og betalte alle rejseudgifterne: 15.000 kr.



Jensine og Peder Dalsgaards børn, svigerbørn og børnebørn i Argentina

-Var De spændt på forhånd?
-Man kunne jo ikke være andet. Ingen af os havde prøvet at flyve før, siger Jensine Dalsgaard. Om aftenen, når vi var kommet i seng herhjemme, var vi betænkelige og ikke særlig begejstrede ved udsigten til den lange flyvetur, men når det blev lyst igen, svandt alle betænkeligheder. Vi ville af sted, og det letteste var naturligvis at flyve. Og den 14. marts steg vi ind i maskinen i København.

-Hvordan gik rejsen?
-Den gik godt, og vi var slet ikke syge, fortsætter Per Dalsgaard sin kones beretning. Men det var slemt med hørelsen, når vi kom op i de store højder. Vi landede først i Geneve, og næste dag kom vi til Lissabon, hvor vi var en nat. Portugals hovedstad var en stor oplevelse for os. Jeg tror ikke, jeg nogen sinde har set så mange lys i en by som netop i Lissabon – det skulle da være i Rio, hvortil vi kom noget senere. Næste dag fløj vi videre til Dakar i Afrika og dernæst til Rio de Janeiro. Den sidste strækning tog 10 timer, og hele vejen fløj vi i 3000 meters højde. Ingenting kunne man se andet end skyer, der væltede ind mod maskinen som snemasser. Det var også en smuk oplevelse.

Hvor alting er frit og dejligt
-Hvordan er det gået børnene i Argentina?
-Jo, de har klaret sig godt. To af drengene bor i Buenos Aires. Den ene, Albert Dalsgaard, er gift og arbejde på en stålfabrik. En anden søn, Evald, er uddannet som kok og ansat hos en mangemillionær, der er død for nogen tid siden. Vi blev i Buenos Aires i tre dage og fortsatte så til Tresaroys, der betyder de tre floder, hvor Alfred bor. Han handler med biler og maskiner. Den fjerde søn, Hans, bor i El Soro,

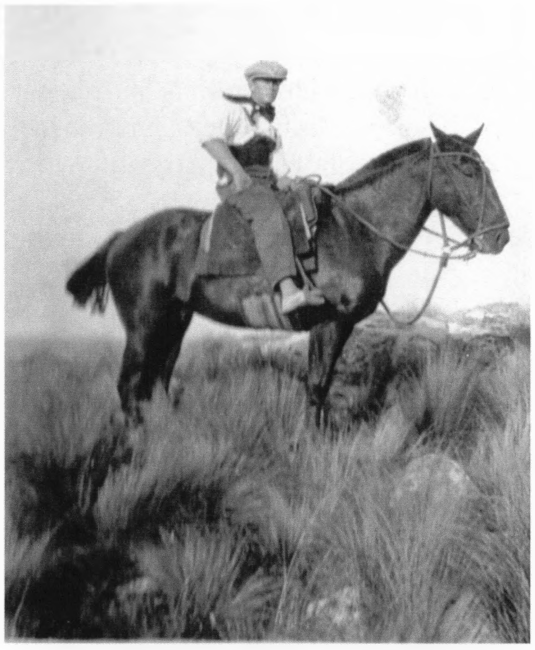

der ligger i samme provins. Ham besøgte vi også, og til sidst kom turen til datteren, Magda, der er gift med en dansker, Thykjær, der stammer fra Horsens. Endelig blev der også tid til at besøge et medlem af Ambrosius-slægten, der stammer fra Møldrup, Jens Ambrosius, og en anden ung mand fra Viborgegnen, Holger Sørensen, hvis far boede i Roum, indtil han døde for nogle år siden.

Albert var en af sønnerne, som emigrerede til Argentina. Her ses han på sin hest

-Hvad er årsagen til, at deres børn slog sig ned i Argentina for bestandig?
Dette spørgsmål svarer Jensine Dalsgaard på, og hun siger:
Jeg tror, det er friheden, der gør det. Alting er så frit og dejligt.

-Vi er vel også frie mennesker i Danmark?
-Jo, men på en anden måde. Vi blev taget imod med en overstrømmende venlighed. Vi var engang med til en stor friluftsfest, hvor der var mange mennesker til stede. Vi blev præsenteret for en meget fin herre, der vistnok var millionær, men alligevel generede han sig ikke for at sætte sig hen til os på bilens trinbræt og drikke matté med os. Det fortæller lidt om, at det er anderledes end herhjemme.

Begge ægtefæller holdt fødselsdag, mens de var på besøg hos børnene. Per Dalsgaard blev 84 og hustruen 79. Der blev holdt en stor fest for dem, og nu håber det gamle ægtepar, at børnene vil komme hjem engang og besøge dem. Det har de talt om indbyrdes, og så bliver der glæde i den store Dalsgaard-familie i Klejtrup.



Radio og TV

I 1984 skrev Villy Jensen:

Selv folk, der har passeret 50-års alderen, finder en tilværelse uden radio som hørende en fjern fortid til, men de, der har blot et årti mere på bagen, har en hel anden indstilling til dette medium. Indtil vi

fik el i Klejtrup i 1918 – i omegnen endnu senere – var kraftkilden til disse moderne anskaffelser jo akkumulatorer, som med mellemrum skulle sendes til opladning. Dette skete dels i møllen og dels i Brugsforeningen. Formentlig er der ikke nogen direkte sammenhæng med, at Brugsforeningen først i tyverne oprettede deres eget elektricitetsværk. Dette vist blot foranlediget af en tvist mellem P. Hermansen og uddeler Christensen.

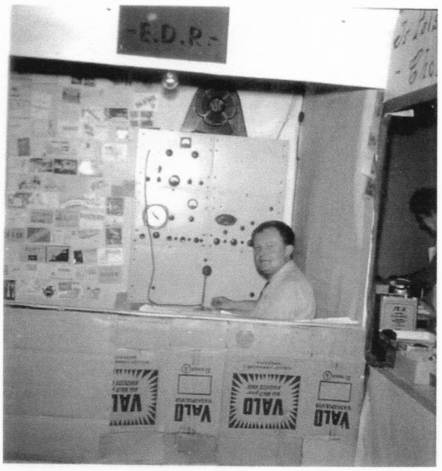



Folkene bag radioamatørerne i Klejtrup var først og fremmest frisøren Risgaard, smeden Viggo Nielsen og Jens Provst i Brugsen

De første radioapparater var for de flestes vedkommende ret primitive. I mit hjem var det således et apparat lavet af en pensionær, der på denne måde betalte sig ud af en gæld. Et udmærket apparat var det. Det var tilsluttet lysnettet i elværkets tid. Apparatet var funktionsdygtigt, helt til vi blev tilsluttet højspændingsværket i 1937 – 38. Det var med udvendige spoler, som vi sad og ombyttede. Til hvilken nytte ved jeg ikke. Der var løs højttaler, men hvis denne gik i stykker, måtte vi ty til brug af hovedtelefoner. Dette var ikke særlig godt, hvis der var en udsendelse, som hele familien havde set hen til at høre, som f.eks. søndag aftens "Familien Hansen" eller årets lyttervals, når denne blev lanceret.

Byens tusindkunstner på det radiofoniske område, som på mange andre, var mekaniker Per Staffen (Pedersen). Det var i radioens barndom ofte sådan, at de lykkelige indehavere af det vidunder, som radioen var, mødtes oppe hos Per, hvor de drøftede, hvad de havde opfanget. Det var ikke ualmindeligt, at man kunne høre én kundgøre, at han nu havde fundet en station på en angiven bølgelængde (stationsnavne kendtes ikke). "De snakker tysk", kunne være en angivelse. Per, som formentlig havde læst sig til, hvad det hele drejede sig om og hvorledes det i det hele taget kunne "lade sig gøre", gav et meget teknisk foredrag for en meget måbende forsamling en aften. Han sagde til min far: "Kan du forstå det?". Da svaret var et ubetinget NEJ, startede han forfra og sluttede henvendt specielt til min far: "Nu må du fandme da forstå det." (Det gjorde han ikke).

Noget så nyt som fjernsynet, som jo også nu er alle mands eje, kan man næsten sætte dato på, hvornår det første viste billeder i Klejtrup. Det skete på en udstilling, som forretningsfolkene afholdt på kroen engang i halvtredserne. På denne udstilling demonstrerede installatør Jens Mortensen de muligheder, der her fandtes.

Maler Nielsens hus eksisterer ikke længere

Villy Jensens portræt af maler Nielsen



Gennem næsten 80 år lå huset på det, der i dag er Viborgvej 5. Som lokalhistorikere må vi være varsomme, at ikke de nostalgiske følelser løber af med os. Huset havde nok haft sine bedste år, men alligevel må man vel godt føle et lille stik i hjertet.

Nu opfører tømrermester Sigfred Hermansen 6 andelsboliger på grunden og et bagvedliggende areal af Bundgaards have. Det fortælles, at det har vist sig nødvendigt at pilotere på grunden. Det lyder ikke overraskende for os, der som børn har haft vor gang i den noget vildsomme, men romantiske have, hvor et mudret vandløb snoede sig igennem.

Lad os dvæle lidt ved huset, som ses på billedet. Det er nok fotograferet ca. 1915. Maleren kom til Klejtrup med sin unge, smukke brud i 1905. De unge mennesker fik deres første hjem i nogle værelser hos snedker Sofus Bundgaard, som også afså plads til et malerværksted i værkstedsfløjen i Sandstræde. Det varede dog ikke længe, inden der kom gang i byggeriet på grunden ved siden af Bundgaards svigerfars nyopførte hus (landpost Lemtoft – nu dennes oldebarn Erik Brüld). På billedet har huset ikke det udseende, det havde ved nedrivningen. Maleren lod på et senere tidspunkt foretage en tilbygning mod vest, hvor han oprettede "Sæbehuset", som vel bestod til ca. 1940.

Kunne huset have talt, kunne det have fortalt de sorger og glæder, der ramte maler J. H. Nielsen og hans børn. Pinsemorgen 1930 døde fru Tina fra mand og en stor børneflok. Vi har i vort arkiv en "Klejtrup Avis" med en smuk nekrolog over fru Nielsen.

Uden at turde garantere helt for den korrekte rækkefølge var børnene: Carlo, Svend, Astrid, Helmer, Børge, Rigmor, Ove, Knud og Ruth. Vi ved, at såvel Svend som Ove, der begge var brugsuddelere, er døde for en del år siden. Børge, som vi sidste år mindedes på vor generalforsamling, var som Carlo gået i faderens fodspor, medens Helmer og Knud blev mejeriuddannede.

Billedet, som ses ovenfor, er sendt som en julehilsen fra malerfamilien til gårdejer Laust Pedersen i Hærup – porto 3 øre.

Mange vil ved at kaste et blik på billedet i erindringens billede se maler Nielsen siddende en stille søndag eftermiddag på den lille terrasse. Altid nobelt klædt og fordybet i læsning, som afgjort ikke var

af den kulørte lekture. Kultur var mere end et begreb i dette hjem. Præget af ungdommens højskoleophold var maleren fast forankret i den grundtvigske livsholdning og hermed meget optaget af det kirkelige liv. Mange forbipasserende stoppede i gamle dage op ud for dette hus for at nyde den sangglæde, som så smukt blev udtrykt i dette hjem.



Det er tydeligt at se, at Nielsen var maler. Huset på Viborgvej 5 er for længst nedrevet, og "huser" nu andelsboliger

Huset rummede også et dramatisk minde, idet det netop den 26. september i år er 40 år siden, at Børge her en tidlig morgen blev anholdt af det tyske Gestapo og ført til Frøslevlejren.

Maler Nielsen var enkemand i 12 år. Mange beundrede den omsorg for faderen, som udmøntedes i, at pigerne på skift bestyrede huset. I 1942 lød det gennem Klejtrup: "Har I hørt?" Ja, sandelig. Det, man troede var en vittig hunds indfald (dem var der nogle stykker af i disse år), var her en realitet. Maleren indgik ægteskab med genboen, manufakturhandler frk. Johanne Agerskov. At det kunne komme så vidt i lille Klejtrup, uden at nogle havde blot en anelse, ja det har moret ikke mindst maleren.

Huset på Viborgvej 5 blev senere læge Repholtz hjem, så meget passende tager vi nu Villys artikel om vores praktiserende læge gennem 42 år:

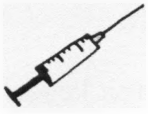

Læge Knud Repholz



Læge Repholtz regerede i lægeboligen på Viborgvej 18. Der er skrevet meget om den populære "dowter", og her er hvad Villy Jensen skrev i 1992:

"København om jyder

Overskriften bragtes i Hobro Avis den 21. januar 1942, da læge Knud Repholz fyldte 50 år og således i år kunne være fyldt 100 år, om han havde levet. Artiklen var taget fra Viborg Stifts Folkeblad, hvis redaktør Th. Wellejus havde interviewet doktoren. Det oplyses heri bl.a., at Repholz var lægesøn fra Hellerup.



Inden Knud Repholtz kom til Klejtrup, aftjente han sin værnepligt på fregatten Peder Skram. Her ses Repholtz (t.v.) under tjenesten

Doktoren er en skattet violinist, som egnen har haft fornøjelsen af at høre "optræde" ved forskellige lejligheder. Doktoren udtrykker også, at det var et stort ønske, der gik i opfyldelse, da han fik sin gerning i et udpræget landmiljø.

Der er så meget i jydens karakter og livssyn, som jeg er kommet til at holde af. Det allerstørste for mig som københavner har været at opleve den fantastiske hjælpsomhed folk imellem, det overgår alt, hvad jeg tidligere har oplevet, og ikke mindst i sygdomstilfælde. Jeg må i denne forbindelse nævne den tilforladelighed og sunde måde, jyderne tager deres tilskikkelser på. Man bliver nok først "set an", men når man først er accepteret, så ser man smukke udtryk for deres taknemmelighed. I alvorlige situationer, når kampen er forbi – hvad enten den er vundet eller tabt – er blot et håndtryk eller et stille "Tak dowtor" den hjælp, som også lægen kan trænge til, ikke mindst når man har måttet se sin kamp tabt.

Repholtz fortæller intervieweren, at ca. en tredjedel af nætterne må han rykke ud, men nu om dage, da jeg har bil, er det jo ingen sag.

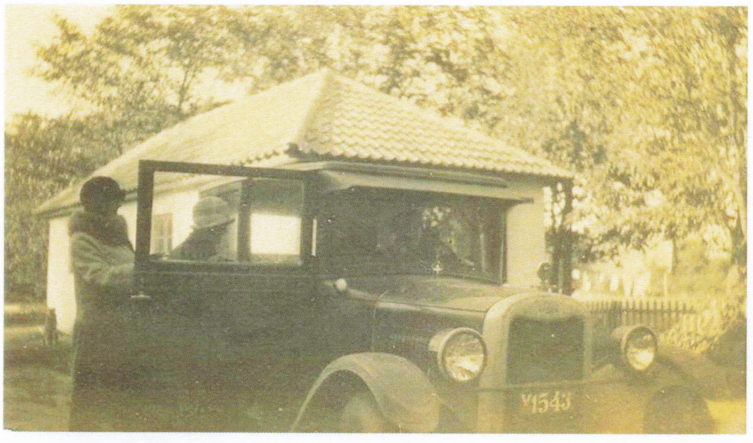

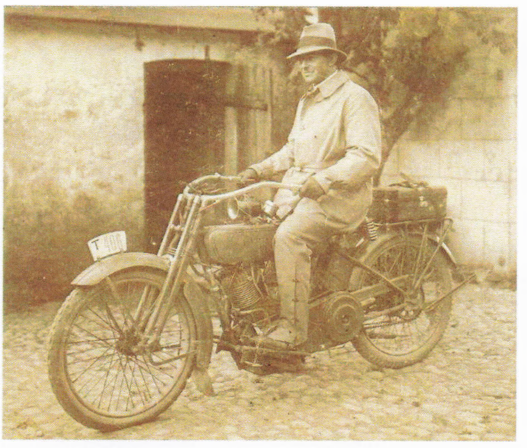

I et interview i ugebladet Femina fortæller doktoren ved sit 35 års jubilæum i 1952 om sit lægevirke i Klejtrup. Han oplyser bl.a. lidt statistik, herunder at han har haft 18 biler i de forløbne år. Det var 4 Ford, 11 Chevrolet, 1 DKW, 1 Citroën og 1 Vauxhall. Det første år kørte han i øvrigt på cykel, men hastede det, blev hafte transporteret med et par rappe heste som trækkraft. Han oplyste endvidere, at

hans patientkreds nu lå inden for en radius af ca. 10 km, men at den tidligere havde æret på ca. 15 km. Han oplyser, at han har kørt ca. 1 million km. på patientbesøg.

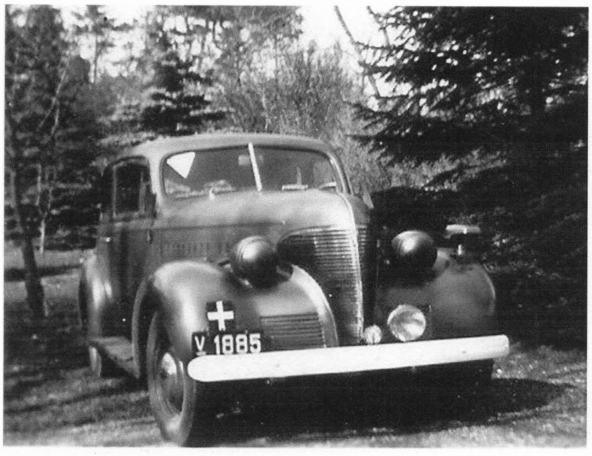



Doktor Repholtz's store passion har altid været musik, allerede som 13-årig var han med til at starte Hellerup Musikforening. Herovre har han dyrket kammermusik, såvel i Hobro som i Viborg. Han var meget sportsinteresseret, dyrkede således i de unge år tennis, gymnastik og skøjteløb, hvilket sidste også er udfoldet på Klejtrup sø. Den sidste lidenskab, han nævner er filatelien. Det er, som han udtrykte det, den mest foragtelige af slagsen, nemlig PRIK-filateli.

Den afholdte huslæge Knud Repholtz døde efter nogen svagelighed i 1964, efter at praksis var overdraget til læge Sven Eskildsen. Om få år kan vi fejre 100 året for Klejtrup lægeby" (og det gjorde vi så i 1998).

Doktorens "fridag"

En anden af Villy Jensens artikler om vores læge:



En arrestation med en følgende hurtig løsladelse blev rettet mod læge Knud Repholtz den 11. december 1944. Arrestationen blev foretaget af en blandet styrke af tyskere og "danske". Der blev udvist en pæn og høflig optræden, og en anmodning fra doktoren, da man på vej ud gik gennem venteværelset, om at få lov til at behandle en patient, som havde fået et fremmedlegeme i øjet, blev imødekommet. "Operationen" blev udført med tyskerne som interesserede tilskuere. Doktoren mente, at de studerede, om han viste nogen tegn på nervøsitet. Selv mente han, at han aldrig havde været mere sikker på hånden end netop da.

Køreturen gik mod Mariager, hvor tyskerne på "Postgården" havde en form for hovedkvarter for slige operationer. Undervejs blev der samtalet i en afslappet atmosfære. Lederen spurgte bl.a. : "Hvornår var det, man var for at ville hente Deres søn?" Doktorens svar

faldt prompte: "Det var den 26. september. Det var på vor konges fødselsdag, og dagen i dag er fandens fødselsdag." En af de danske deltagere sagde henvendt til doktoren: "Det er dumt af Deres søn, at han beskæftiger sig med sådanne ting. Nu kunne han være hjemme hos kone og børn." Det fik den tyske leder til at sige: "Tja, han har sin overbevisning, som vi har vor." Så var den sag uddebatteret. Doktoren var vist lidt imponeret over lederens holdning.

Før man nåede helt til Mariager, mødte transporten en anden vogn med tyskere. De to ledere mødtes på vejen, og "doktorens" kom tilbage og sagde: "Vi kan desværre ikke have Dem med længere, Doktor." Repholtz gik ud fra, at han skulle skifte vogn, men blev tilkendegivet: "De må gerne gå. Deres frue bliver sikkert glad for at se Dem igen." Et venligt tilbud om at blive kørt ind til Mariager afslog doktoren, og tog turen på gåben. Han ringede hjem og nød en af sine få fristunder, indtil Pé Staffen mødte op i sin generatorbil og afsluttede denne udflugt.

Det var doktorens overbevisning, at de tyske ledere havde skønnet, at han var så kold og rolig, at han måtte have god samvittighed. Det havde han – set med tyske øjne – så visseligt ikke.

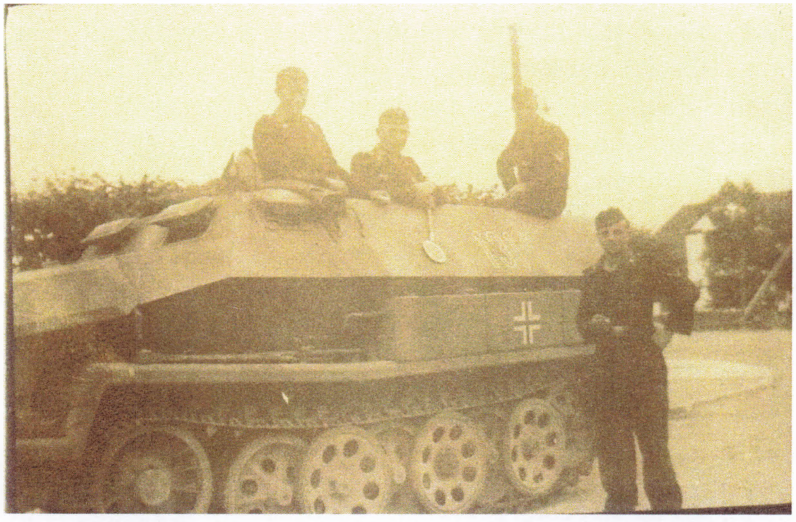

Tyskerne var meget synlige i Klejtrup, da vores lokale modstandsgruppe – Sandbækgruppen – blev arresteret. Et af de medlemmer, som undslap, var Rephopltz' stedsøn, Walter Lonsdale, og det var årsagen til ovennævnte episode. Tyskerne troede, at Repholtz vidste, hvor Lonsdale skjulte sig.

Søren Poulsen – skaberen af Verdenskortet – 135 år siden han blev født

Villy Jensen skrev i 1988, hvor Søren kunne være blevet 100 år:

Søren Post

Der er vel næppe nogen, der har bragt Klejtrup-navnet så vidt omkring som Søren Poulsen Hvor man end kommer, vil der være nogle, der enten har besøgt Verdenskortet, eller har hørt om dets eksistens. Der er vel heller ikke andre, der i højere grad end Søren har været gennemsyret af Klejtrup, og så har det endda flasket sig sådan, at han hverken er født eller afgået ved døden her.

Søren Poulsen fødtes på en lille hedeejendom i Døstrup den 12. september 1888, og han døde på et plejehjem i Mariager den 30. juli 1969, hvor han dog kun havde et kort ophold.

Det var lidt af en tilfældighed, at Søren fik den stærke tilknytning til Klejtrup, som tilfældet blev. Hans morfar, Chr. Madsen, var kørende post, men da han blev syg og ikke kunne klare tjenesten, kom datteren og svigersønnen Jens Chr. Poulsen, hjem, formentlig kun for at passe posttjenesten for en tid. Det gik imidlertid sådan, at Jens Chr. Poulsen fra den 1. januar 1892 overtog postkørslen og -omdelingen. Det er således faderens erhverv, der har givet Søren tilnavnet Post, det navn vi lokalt kender ham under.



Familien Jens Chr. Poulsen (Søren Poulsen står bagest i midten).
Billedet er fra ca. 1908-09

Der var næsten noget symbolsk i Sørens første møde med Klejtrup. Det fortælles, at han, da han blev læsset af ved bedsteforældrenes hjem på "øen", straks satte kursen mod søen. Man kunne fristes til at sige, at han blev der resten af livet. Skal vi lade vor beretning passere sandhedens sold, må vi vel erkende, at Søren faktisk kom omkring i Verdens langt, langt bort fra Klejtrup sø. Ingen vil nok modsige mig, når jeg hævder, at kærligheden til Klejtrup sø mere end noget gav ham livsindhold.

Der var en ting, der tidligt stod klart i Sørens bevidsthed. Han ville ikke ud at tjene bønderne hvad på de tider var mest almindeligt. Jeg har hos de, der stod ham nærmest forsøgt at lodde dybden af denne modstand, lå der nogen social "vagthed", var der nogle oplevelser, der drev ham til denne stillingtagen? Vi ved bare, at sådan var det.

I stedet tog Søren så til søs i første omgang i det meget små, idet han efter konfirmationen tog hyre på en lille båd, der sejlede mellem Frederikshavn og norsk havn. Det var en lille sejlførende båd, der som besætning kun havde skipper og den fjortenårige Klejtrup-dreng. Senere sejlede Søren en tid med kabelbåden "Ulvsund" (billedet).

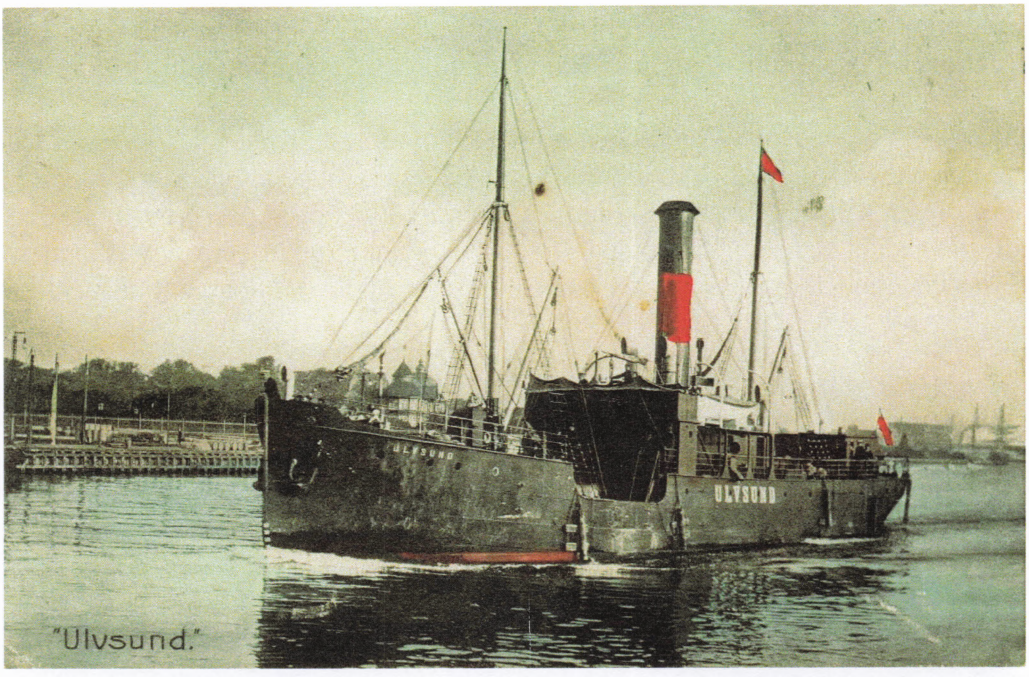

Allerede på disse forhyringer måtte Søren konstatere, at han ikke var særlig søstærk. Det kan undre, når man ved, hvor meget han har boltret sig på Klejtrup sø og elskede det våde element her, men måske kunne det blive for stort for ham?

Søren kom hjem og gik i tømrerlære hos snedker Laursen, der da havde sit værksted i mellembygningen bag Skårupvej 7, senere flyttedes virksomheden til Brovej 8, hvor snedker Pedersen overtog snedkeriet efter Laursens fallit.

Som ca. 20 årig drog Søren med sin håndværkeruddannelse som ballast ud i den store Verden, han kom til staten Illinois, hvor han i særlig grad virkede med sit håndværk. Han beskæftigede sig dog også her med vand.

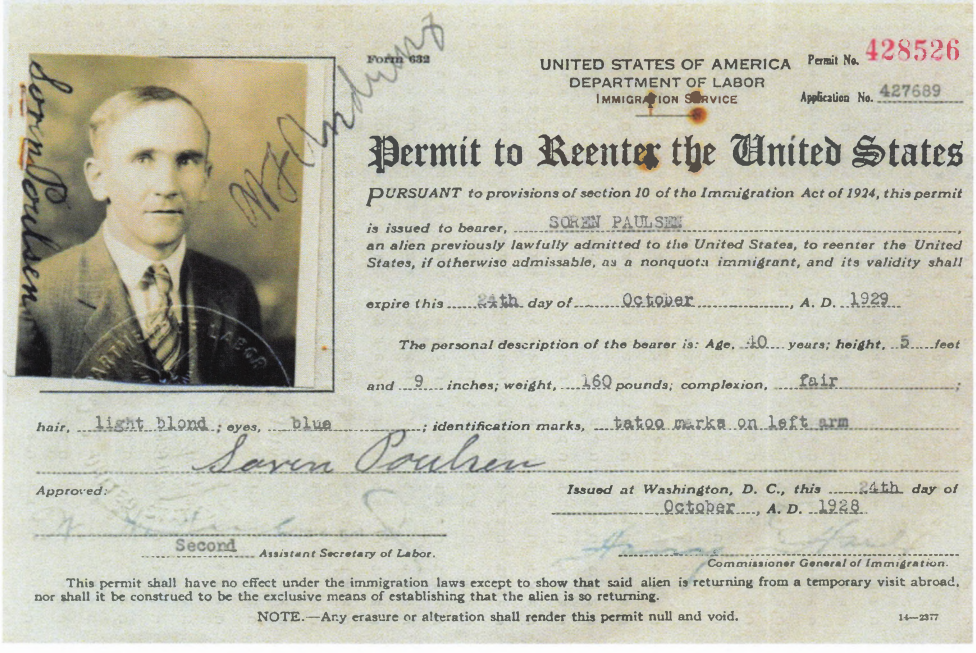

Form 632

UNITED STATES OF AMERICA
DEPARTMENT OF LABOR
IMMIGRATION SERVICE

Permit No. 428526

Application No. 427689

Permit to Reenter the United States

PURSUANT to provisions of section 10 of the Immigration Act of 1924, this permit is issued to bearer, SOREN PAULSEN, an alien previously lawfully admitted to the United States, to reenter the United States, if otherwise admissable, as a nonquota immigrant, and its validity shall expire this 24th day of October, A. D. 1929

The personal description of the bearer is: Age, 40 years; height, 5 feet and 9 inches; weight, 160 pounds; complexion, fair; hair, light blond; eyes, blue; identification marks, tatoo marks on left arm

Søren Poulsen

Approved:

Issued at Washington, D. C., this 24th day of October, A. D. 1928

Second Assistant Secretary of Labor.

Commissioner General of Immigration.

This permit shall have no effect under the immigration laws except to show that said alien is returning from a temporary visit abroad, nor shall it be construed to be the exclusive means of establishing that the alien is so returning.

NOTE.—Any erasure or alteration shall render this permit null and void.

14—2377

Søren blev "over there" en snes år og satte så kursen mod Klejtrup, hvor han kom hjem og købte sit barndomshjem "øen". Herefter startede så det, der vel blev hans livs eventyr. Det vil sige, tanken om Verdenskortet var ikke undfangen. Han gik i gang med det omfattende reguleringsarbejde, hvor vel det først bestod i at lave en farbar vej fra møllen og over til sin

ejendom. Før den tid skulle al trafik gå syd om Frode Jensens gård.

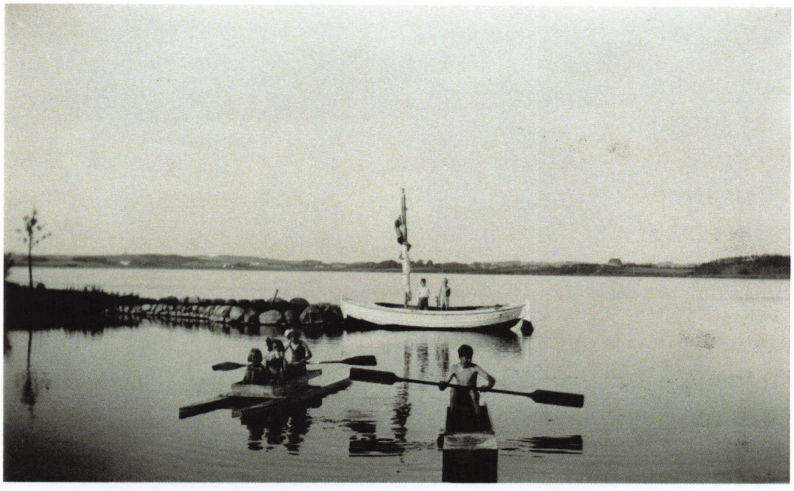

Søren lavede sportsplads, han plantede frugtplantage, som nok ikke var nogen økonomisk gevinst, kyndige siger, at området var for koldt og upassende for frugtavl. Det var nok helle ikke her Sørens interesse lå. Det var søen, der trak. Han lavede et meget smukt anlæg, hvor Verdenskortet nu ligger. Der var skabt et sandt eldorado, hvori bl.a. indgik en lystbådehavn, selv konstruerede han en vandcykel, som mange morede sig med at tage en tur på. Søren var noget af en tusindkunstner. Han var iderig, nogle syntes nok, at han var lovlig "hitpåsom". Han byggede bl.a. nogle skibsmodeller, hvor han eksperimenterede med en art stabiliseringsanordning, som nu vist er almindelig udstyr på moderne skive. Vi vil i en senere artikel omtale nogle af de opfindelser, der af forskellige er gjort gennem tiderne.

Som så meget andet i tilværelsen, er Verdenskortets tilblivelse et resultat af et tilfælde. En sænkning af vandstanden i begyndelsen af fyrrene førte med sig, at Sørens smukke anlæg blev delvist ødelagt, han kunne måske godt have reetableret det, men han så pludselig en sten i vandet, der gav ham en ide, idet den tegnede et landområdet eller lign.



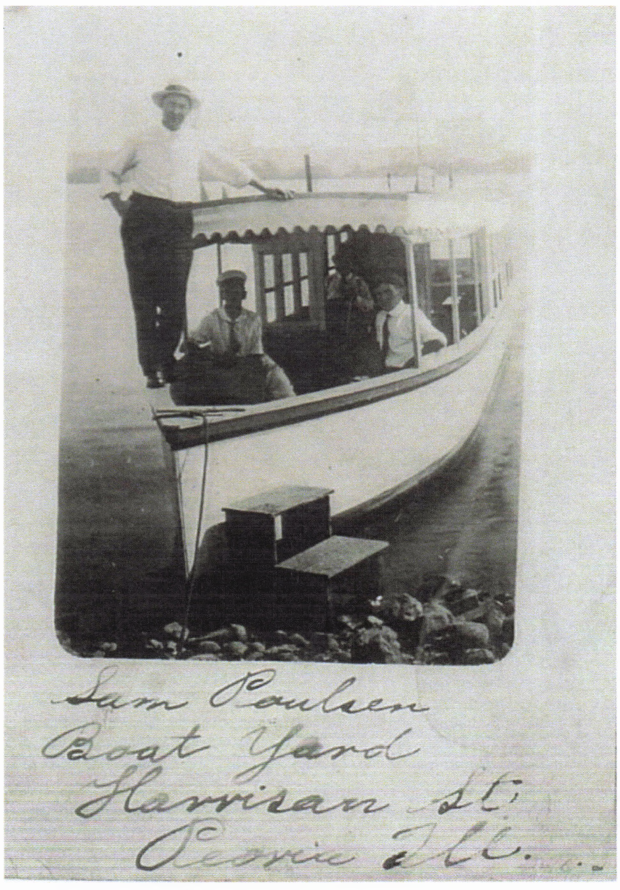

Herefter gik Søren Post i gang med de hjælpemidler, der var dem, han benyttede sig af, det var en pram, en skovl og en trillebør. Det var de redskaber, han benyttede sig af, men først foretog han en meget omfattende planlægning, der bl.a. indeholdt, at det hele er sat ned i et ganske bestemt målestoksforhold. Han havde mange planer, om der blev nogle, han ikke fik realiseret, ved jeg ikke, men han nåede at se, at hans værk blev anerkendt over det ganske land, ja, langt ud over vore egne landegrænser.

Også som turistskipper i det fremmede forsøgte Søren sig. Han havde en flodbåd, men bygger en større, oplever så det uheldige sammenfald, at en fremmed udflugtsbåd kæntrer, med den sørgelige konsekvens,

at alle ombordværende drukner. Myndighederne forbyder herefter al udflugtssejlads, hvilket medfører en økonomisk ørefigen for vore bysbarn.

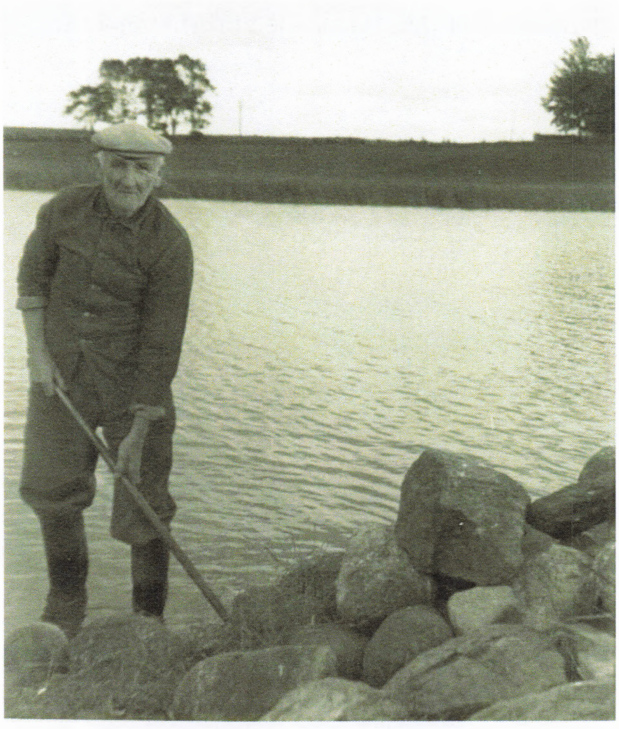

Efter hjemkomsten kom han også til at opleve dramaer i forbindelse med vandet. Her blev det i to tilfælde Søren, der blev redningsmanden. Det skete, da han den 20. juli 1929 redder den 7 årige Niels Brøndum og den 9. august 1937 tilsvarende redder Dagmar Hansen fra druknedøden.

I det sidstnævnte tilfælde omkommer Dagmar Hansens forlovede Marinus Jørgensen, der var hjemmehørende i Fristrup. I begge tilfælde modtog Søren fra Justitsministeriet et sølvbæger "til minde", som der står i skrivelserne.

Efter den sidste drukneulykke, afholdes der en koncert ved doktor Knud Repholtz og frue, hvorfra der skabes midler til en båd og det redningshus, som Søren lægger sin arbejdskraft i at skabe. Det blev indviet netop her i sommer for 50 år siden.

En af vore forenings mest aktive medlemmer, når det drejer som om at fremskaffe materiale og viden om og fra vort lokalområde er Sørens søstersøn Bent J. Nielsen, der er bosiddende i Nørager. Blandt meget andet, Bent har været behjælpelig med, har han været behjælpelig med stof, så vi kunne tegne dette billede af morbroderen i anledning af hundredåret for dennes fødsel. Bent siger om Søren: "Han så lyset flere gang, men med Verdenskortet fandt han sit lys"

Vi og kommende slægtled kan glæde os over, hvad Søren Post skabte.



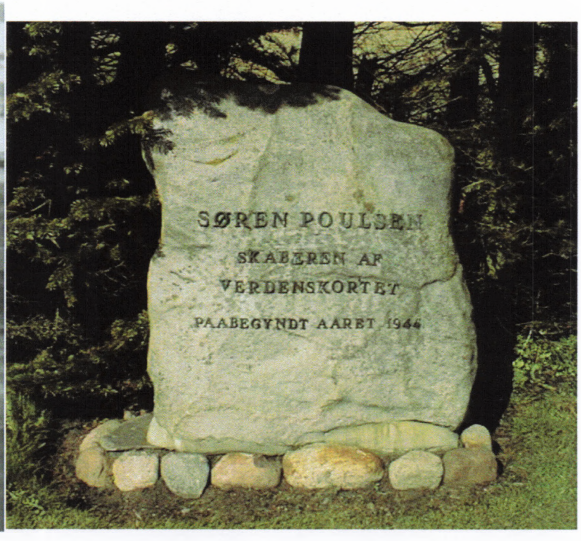

Lokalhistorisk Forening er på Facebook

Et af foreningens store aktiver er vores Facebook side "Klejtrup – nu og dengang". Siden har knap 1400 følgere fra nær og fjern, indland som udland. Her deles minder og nutidige begivenheder med tekst og billeder.

En stor succes er blevet den årlige julekalender. Her er et eksempel på en "kalenderlåge" fra 2022-udgaven:

LÅGE 9 - den 9. dec. 2022

Der var engang 🤔... en mand ved navn Ø-Niels Peder, som boede på Kirkebakken 3 i Klejtrup. Han var ringer og graver ved Klejtrup kirke.
Hans navn kan være opstået ved, at han ejede Søren Poulsens hus (nu Sørens Minde) ved Verdenskortet i 1920'erne. Området dernede blev i gamle dage kaldt 'Øen'.
Men det kan også skyldes, at han var gift med en sjællænder - altså en fra en 'ø' 🙂🏝️
Niels Peder var en meget pligtopfyldende mand .... sådan da. For han var ikke så præcis - f.eks. med at ringe solen ned. Var han i byen, eller ude at arbejde hos en landmand, kunne klokken godt blive 22 om aftenen, inden solen blev ringet ned. Men ned - det skulle den. 🌞
Niels Peders kone var som nævnt sjællænder - hun blev kaldet 'Spyt-Mari'. Efter sigende skyldtes det, at hun havde et mellemrum mellem fortænderne, som bevirkede, at hun spyttede, når hun snakkede.
Hun døde i 1949, og hendes nekrolog i avisen var noget speciel. Den sluttede sådan her: ⛪
"Der kan siges om hende, at hun var et af de mennesker, der forvaltede de små talenter, hun havde, til gavn og glæde for sine nærmeste og som et godt eksempel for andre".
Det kunne man nok alligevel ikke få sig til at skrive i dagens Danmark



Ø-Niels Peter og Spyt-Mari' boede her på Kirkebakken 3.



Ø-Niels Peter havde ikke langt til sit arbejde på Klejtrup kirkegård, og til klokketårnet når solen skulle ringes op og ned.
Bemærk i øvrigt trappen fra våbenhuset og ned mod brugsens have. Det kunne være flot, hvis den blev genskabt.

Året der gik

Af Ragna Kolind

2022 blev året, hvor vi kunne vende tilbage til normale tilstande mht. vor frie bevægelighed, og hvor vi kunne genoptage vort sociale liv. Dermed fik vi også mere normale forhold i vort lille sogn.

Langsomt er hjulene kommet i gang igen, men det har ikke været nemt. Den lange "isolationstid" har nok bevirket, at vi har fundet ud af, at det også kan være ganske rart at være hjemme og have lidt mere tid til familien. I hvert fald har de fleste foreninger i Klejtrup vist mærket, at det tager tid at få aktiviteterne op på samme niveau som før coronaen.

Men på trods af det er der alligevel sket en hel masse her i sognet i det forgangne år. Og en af årsagerne har været, at Klejtrup har fejret sit 800 års jubilæum. Der var, inden 2022 startede, lavet et stort årsprogram, hvor der var alt fra foredrag, koncerter, Halloween, fester og bogudgivelse, så der har været nok at forsøde hverdagen med.



Alle foreninger gik sammen om at lave et program, og ved hjælp af midler fra forskellige fonde lykkedes det at fejre jubilæumsåret på behørig vis.

2022 blev således skudt i gang 1. januar med motionsture, kransekage og champagne – afsluttende med et stort fyrværkeri på brugspladsen. Det tiltrak rigtig mange mennesker, og derfor blev det også besluttet, at året skulle slutte på samme måde.

Den 1. januar 2023 blev arrangementet gentaget, og det kunne jo være rigtig fint, hvis det kunne blive en ny tradition, at vi mødes og ønsker hinanden godt nytår dagen derpå.

Sorte skyer har hængt over vores folkeskole og børnehave i byen i det forgangne år. Byrådets beslutning om en reform på hele børneområdet i Viborg Kommune gav dønninger rundt i hele kommunen. Masser af forslag, "trusler" om lukninger osv. fyldte meget – især i de mindre landsbysamfund, hvor skolen er grundnerven i lokalsamfundet.



Og sådan er det også i Klejtrup, og derfor var der mange – især vor skolebestyrelse – som kæmpede bravt for at bevare børnehaven Tumlehøj og Brattingsborgskolen.

Og det lykkedes i den sidste ende. Brattingsborgskolen er indgået i et forpligtende fællesskab med

Møldrup skole og Sødal skole i Løvel. Det betyder, at disse skoler skal samarbejde især omkring økonomien, hvor det kan give mening.



Foto: Photo by Kolind

Det er faktisk livsnødvendigt for et lille lokalsamfund som vores, at skolen bevares. Det har betydning for at holde på vore børnefamilier, og det er også en af de ting, der gør det attraktivt, når byen skal promoveres ift. potentielle tilflyttere.

Samtidig er der igen skabt samarbejde med Hvornum-området, således at familier i Hvornum kan vælge, at børnenes skolegang skal foregå på Brattingsborgskolen. Sådan har det været nogle år, men det har kun været en mulighed, hvis der var plads i klasserne. Ændringen nu er, at der SKAL være plads, hvis forældre i Hvornum ønsker børnene til Klejtrup. Det giver håb for et "udkantsområde" som vores, der på det regionale landkort ligger i det nordøstlige hjørne af den store Viborg kommune, men også på grænsen mellem Region Nordjylland og Midtjylland.



En udvikling der går i retning af fordumstider, nemlig dengang der i 1963 blev indgået aftale mellem Hvornum/Snæbum og Klejtrup kommune omkring et skoleforbund. Det åbnede op for nye muligheder for fællesskabet omkring Klejtrup sø, og det må da gerne genopstå.

Hvis vi bliver i "børne-unge-afdelingen", fik børnene i Klejtrup deres egen skov. Børneskoven i Anemoneskoven (som andre igen vil huske

som Krattet) på Viborgvej blev indviet, og der har børnene fået en dejlig plads at boltre sig på. Den kan forhåbentlig blive til stor glæde for børnefamilierne i området.
Og der er da allerede planer om en forbedring af områdets faciliteter, hvor der bl.a. arbejdes med muligheden for toilet m.m.

Også legeparken er blevet "opgraderet" - nu med et padeltennisanlæg. En ny form for aktivitet som er meget populær rundt omkring. Så nu håber folkene bag legeparken, at den nye motionsform også vil ramme Klejtrup-borgerne.



Og i samme område – mellem hallen og friluftsbadet – kunne bypedellerne indvi deres nye pedelhus. Det er til stor glæde for de ca. 17 bypedeller, da de nu har et sted både til opbevaring af redskaber, men også til at få en kop kaffe og et rundstykke, når de mødes hver 14. dag. Så ser vi dem rundt i byen med "deres hakke, skovl og spade" – flittige og arbejdsomme. De fortjener stor ros for deres vedligehold af byen, så den tager sig præsentabelt ud.

Vi er desværre også nødt til at komme ind på krigen i Ukraine og de følger, som det har fået – også lokalt i Klejtrup.

Knap havde coronakrisens dønninger lagt sig, før endnu en krise viste sig. Krigen i Ukraine har medført voldsomme menneskelige konsekvenser, og her i Klejtrup var vi nogle af de første i Danmark, der modtog ukrainske flygtninge i form af en lille familie: bedstemor, hendes to døtre og den ene datters tre børn.

De blev indkvarteret privat, og de er faldet til her. Nogle er flyttet til Viborg, men tilknytningen til Klejtrup er intakt, og børnene er faldet til.

Ukrainekrigen bevirkede jo, som alle ved, også en energikrise med store, store prisstigninger på el og gas – og dermed også på varmeregningen. Også i Klejtrup var det en nødvendighed at hæve prisen for fjernvarme, men vi er dog sluppet rimeligt, da vores fjernvarme for størstedelens vedkommende får sit brændstof fra biogasanlægget i Hærup.

Netop dette anlæg har været genstand for en del debat i forbindelse med en større udvidelse. Den er gået igennem, og anlægget er i skrivende stund ved at udvide kapaciteten. Det kan være med til at sikre varmeforsyningen i Klejtrup.

2022 – et år på godt og ondt. Og vi lever og ånder stadig i vort lille lokalsamfund her i Klejtrup sogn. Der er initiativ og gå-på-mod, og der er fortsat gang i hjulene - i bogstaveligste forstand: Vores 'Anderledes fredag', hvor et sponsorcykelløb skal give penge i kassen til vedligehold af alle vore fine områder i byen, blev en succes med op mod 100.000 kr. indsamlet.

Sådan Klejtrup! Vi vil, og vi kan 😊

Praktiske oplysninger

Klejtrup Lokalhistoriske Forenings bestyrelse:

Formand Ragna Kolind, Skårupvej 29, Klejtrup	tlf. 2259 3704
Næstformand Birthe Ømark, Viborgvej 2, Klejtrup	tlf. 2878 0139
Kasserer Kjeld Nielsen, Søparken 37, Klejtrup	tlf. 9854 4700
Sekretær Birthe Ømark, Viborgvej 2, Klejtrup	tlf. 2878 0139
Ingrid Bøgevig, Ånsbjergvej 20, Fristrup	tlf. 2720 7246
Leif Christensen	tlf. 6071 9912
Jette Hyllested, Hasselvænget 8, Fårup	tlf. 2177 2467
Gert Kristensen	tlf. 3049 4274

Klejtrup Lokalhistoriske Arkiv:
Midtvej 2, Klejtrup (i Senior- og aktivitetscentret)

Åbent hver onsdag fra kl. 14.00 til 16.30
eller efter aftale med et bestyrelsesmedlem

e-mail: arkiv@klejtrup-lokal.dk

Klejtrup Lokalhistoriske Forenings hjemmeside ligger på adressen:
www.klejtrup-lokal.dk

Klejtrup sogns historie både før og nu kan også følges i tekst og billede på Facebook-siden 'Klejtrup - nu og dengang'



Her på Klejtrup Lokalhistoriske Arkiv er alle altid meget velkommen til en kop kaffe og en snak om lokalområdet. Har du behov for hjælp til slægtsforskning, tydning af gamle dokumenter eller andet, er vi altid parat. Har du billeder, papirer eller bare en mundtlig historie om området eller dets beboere, vil vi meget gerne have dit besøg





